Yazı işleri:
Gnkur. Bşk.
Harp Tarihi
Dairesi

Harp Tarihi Vesikaları DERGİSİ

Üç ayda bir çıkarılır
(Mart, Haziran, Eylül, Aralık)

Basım işleri
Gnkur. Basımevi
ANKARA

Yıl: 17 Haziran 1968 Sayı 64

Tarih yazmak, yapmak kadar mühimdir. Yazan, yapana sadık kalmazsa, değişmiyen hakikat insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır.
ATATÜRK

Batı Cephesi Komutanları bir dekovil hattını açılış töreninde

Gnkur. Basımevi
ANKARA
1968

93

28 ... 1968

Devlet Nüshası

Yazı işleri:
Gnkur. Bşk.
Harp Tarihi
Dairesi

Harp Tarihi Vesikaları DERGİSİ

Üç ayda bir çıkarılır
(Mart, Haziran, Eylül, Aralık)

Basım işleri
Gnkur. Basımevi
ANKARA

Yıl: 17 Haziran 1968 Sayı 64

Tarih yazmak, yapmak kadar mühimdir. Yazan, yapana sadık kalmazsa, değişmiyen hakikat insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır.

ATATÜRK

Batı Cephesi Komutanları bir dekovil hattını açılış töreninde

İÇİNDEKİLER:

1. Fihrist:
2. Tarihî Vesikalar (1436-1454)

355/359

Gnkur. Basımevi
ANKARA
1968

95

F İ H R İ S T

VESİKANIN No.	Tarihi	Ö Z E T İ
1436	9/9/338	İzmir'in 1 nci, 2 nci, 14 ncü Tümenler tarafından işgal edildiğine dair Batı Cephesi Komutanına verilen rapor.
1437	9/9/338	İşgal sırasında konsoloslukların korunması için ecnebi gemilerden İzmir'e bir miktar asker çıkarıldığına dair rapor.
1438	9/9/338	3 ncü Kolordu öncülerinin Bursa istasyonunu işgal ettiklerine dair rapor.
1439	9/9/338	İzmir'in işgalinden sonra orduların takip harekâtında yapacakları işleri bildiren 104 sayılı cephe emri.
1440	9/9/338	Başkomutan Mustafa Kemal'in verdiği Akdeniz hedefine azimle ulaşan ordulara ve subaylarına takdirlerini bildiren emirleri.
1441	9/9/338	İzmir'in asayişi için kurulan mıntıka komutanlıklarının kuvvet ve görevlerini açıklayan 2 No.lu talimat.
1442	9/9/338	İzmir işgal kuvvetinin bir kolorduya çıkarıldığını ve 1 nci Kolordu Komutanının Askeri Vali tayin edildiğine dair 3 numaralı talimat.
1443	10/9/338	1 nci Ordu Komutanı Nurettin Paşa ile İngiliz Amirali ve Konsolosunun İzmir'de yaptıkları mülakat.
1444	10/9/338	1 nci Ordu birliklerinin takip harekâtında yapacakları işleri açıklayan Ordu emri.
1445	12/9/338	Batı Cephesi birliklerinin Bursa ve Gemlik bölgelerindeki son savaşlarını belirten rapor.
1446	12/9/338	Başkomutan Mustafa Kemal'in İzmir'in geri alınması sebebiyle Türk Ulusuna yayınladığı beyanname.
1447	13/9/338	Düşmanın Tuzla burnu civarında direndiğini, bu mukavemetin kırılması için yapılacak harekatı bildiren 5 nci Kolordu emri.
1448	13/9/338	Urla'nın işgal edildiğini, İzmir'de Ermenilerin de yangınlar çıkardıklarını bildirir rapor.
1449	13/9/338	İzmir ve limanının düşman harp gemilerinin saldırılarına karşı korunması için uzun menzilli sahil toplarının getirilmesine dair yazı.
1450	13/9/338	İstanbul ve Çanakkale'ye yapılması muhtemel harekât için alınacak tertibata dair cephe emri.

KÜTÜPHANESİ

F İ H R İ S T

VESİKANIN No.	Tarihi	Ö Z E T İ
1451	13/9/338	Düşman artçılarının Bağcılar dağı bölgesindeki direnmelerini kırmak için yapılacak harekatı bildiren 5 nci Kolordu Komutanlığı emri.
1452	14/9/338	İzmir limanının kapatılması ve savunulması için ağır topçu alayının aldığı tertibatı bildiren rapor.
1453	14/9/338	1 nci Ordu birliklerinin takip ve temizlik harekâtını açıklayan rapor.
1454	15/9/338	Urla'nın Rumlar tarafından yakıldığına ce Çeşme açıklarında fazla miktarda Yunan gemisinin bulunduğuna dair Batı Cephesi Komutanlığının raporu.

VESİKA-NO. 1436

İzmir
9 / Eylül/ 38

GARP CEPHESİ KUMANDANLIĞINA

1. Bugün (9 eylül 38) saat 10 evvelde Birinci ve İkinci Fırkalar ve müteakıben On dördüncü Fırka hafif bir müsademeyi müteakıp İzmir kasabasını ahalinin alkışları ve meserreti arasında işgal etmiştir. İkinci Fırkanın Dördüncü Alayının Kumandan Muavini Yüzbaşı Şerafettin bey İzmir'e ilk dahil olmuş ve bomba ile hafif surette yaralanmıştır. Dört çavuş şehit olmuştur.

2. Düşman kısmen Urla'ya çekilmiş ve kısmen vapurlara irkâben savuşmuştur. Birçok muhacirleri götüremeyerek burada bırakmıştır. Civarda bazı Rum köyleri askerimize ateş etmiş ve mukabele edilmiştir.

3. Şehrin asayişi mükemmelen temin edilmiştir. Ahalinin şevk ve meserreti nakabil-i tariftir. Düşman İzmir'de pek çok eşya,malzeme, tüfek,top ve zehair terketmiştir. Elliye karip zabit, bini mütecaviz efrat esir alınmıştır. Gittikçe üsera artmaktadır.

4. 9/9/38 saat 5 sonrada İzmir'den yazılmıştır.

5 NCİ KOLORDU KUMANDANI
FAHRETTİN

Dolap NO. 31
Göz No. 1
Dosya No. 116
Klasör No. 1763

99

Vestka No-1436

VESİKA-NO. 1437

BELKAHVE
9/ 9/ 38

Saat 8,30 sonra

GARP CEPHESİ KUMANDANLIĞINA

1. İzmir limanında 3 İngiliz,2 Fransız zırhlısı,2 Fransız ve 2 Amerika torpidosu ve 1 İtalyan Kruvazörü mevcuttur.

2. Şehre cenuptan dahil olmuş bulunan takip kolu şehirde tesis-inzibat etmektedir.

3. Beşinci Kolordu kıtaatının dahi şehre dahil olduğu ve düşmandan esir alınmakta bulunduğu anlaşılmıştır.

4. Yerli Rumlar İngiliz ve Fransızlara iltica etmektedir.

5. Kendi tebaalarının himayesi için sefain-i ecnebiyeden karaya bir miktar asker çıkarıldığı anlaşılmıştır.

6. Söke'den Torbalı istikametinde ricat eden düşman piyade alayı ile dört toplu bir bataryası Torbalı garbında Hamidiye garp sırtlarından garba doğru Üçüncü Süvari Fırkası tarafından takip edilmektedir.

Torbalı cenubu garbisindeki tepelerde bugün muharebe edilmiştir. Torbalı'nın 2 Kilometre şimalinde düşman 2 lokomotifle 4 vagondan ibaret bir tren terk etmiş ve ayrıca Torbalı-Bayındır hattında 50 yi mütecaviz vagon bulunmuştur.

7. Bu rapor 9/9/38 saat 8,35 sonrada Belkahve'den Garp Cephesi Kumandanlığına arz edilmiştir.

1 nci Ordu Kumandanı
NURETTİN

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 116
Klasör No. 1763

103

Vesika No-1437

Vesika No-1437 devamı

٧ — دوراپور ٩/٩/٢٨ ٢٥ سا ٨ حتکه دو بل فرمودند
عرب جیوسی فرمان نداشتند عصمت ایشان

برمش اردو فرمان نداشتی

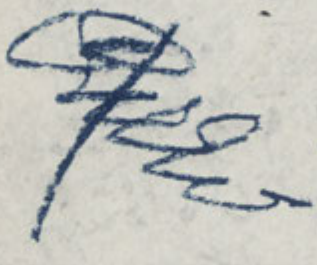

٢٧٢

VESİKA-NO. 1438

GARP CEPHESİ KUMANDANLIĞINA

1. Mürettep Süvari Fırkası düşmanın peşini bırakmayarak şiddetle takip etmiş ve saat 8 evvelde Bursanın şarkında düşmanla temas ederek muharebeye mecbur etmiştir. Birinci Fırka, piştarının muvasalatına kadar düşmanın zayıf kıtaatla işgal ederek kısmi küllisiyle Panayır köyünün üzerinden Korudağ- Mudanya yolu üzerine tevecciih etmiştir. Gemlik köprüsünü geçerken Gemlik'e süratle avdet eden bir binek otomobiline açılan ateş üzerine iki zabit maktül ve bir erkanıharp zabiti esir edilmiştir. Bu zabit Onbirinci Fırka Harekat Şubesi Müdürü olup Bursa'da Üçüncü Kolordu Erkanıharbiye Riyasetinden talimat almak üzere gitmiş ve ifadesine nazaran Gemlik'de toplanmakta olan Onbirinci Fırka sahil yoluyla ricat edecegini ve Onuncu Fırkanın zeval vakti Mudanya istikametine çekildiğini zannettiğini, Üçüncü Fırkanın Bursa'da müdafaa etmekte olduğunu söylemiştir.

2. Zevalden guruba kadar bizzat yapılan tarassutta Mudanya şosesinin görülen aksamı üzerinde kıtaatın harekatına dair hiç bir şey görülememiş ve düşmanın ricat istikameti katı olarak anlaşılamamıştır.

Birinci Fırka piştarı Bursa istasyonu istikametinde ilerleyerek ve kademe kademe çekilen düşmanı takip ederek gurub-u şems ile beraber Bursa istasyonunu işgal etmiştir. Şehrin inzibatı için Hücum Taburunu memur etmistir.

3. Fırka kısmı küllisi İsabey şosesi arasında geceyi geçirecektir. Canbaz-Gülelma- Demirtaş istikametinde ilerleyen Turgut müfrezesi üç tren, Kazıklı arasında düşmanın iki tabur piyade ve çok top ve cephane ve ağırlıklarından mürekkep müfrezesini cenubu garbiden ihata etmiş ve gurub-u şemse kadar orada muharebe devam etmektedir.

4. Onsekizinci Fırka Kumandanı emrinde bulunan müfreze bu müsademe üzerine Dışdağ istikametinde tevessü ederek buradan garba doğru hareket edecegini bildirmiştir.

5 Gemlik mıntıkasındaki Kocaeli grubundan henüz malûmat alınamamıştır.

6. Düşman Hasköy'den Bursa'ya kadar olan bütün köyleri ve telgraf hatlarını tahrip etmiştir. Bursadan bazı mebanii ve Bursa şimali garbisinde birçok köyleri yakmakta olduğu görülmüştür. Efendi bayırı mevkiine Onbeşlik toplara mahsus birçok mermiyat ile yollar üzerinde tahrip edilmiş bir kaç kamyon terk etmiştir.

7. Takip harekâtına devam olunmaktadır.

8. Harekâtın 135 numarasıyla 9/9/38 saat 9 sonrada İsabey cenubunda şose şarkından arz edilmiştir.

Üçüncü Kolordu Kumandanı
ŞÜKRÜ NAİLİ

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 116
Klasör No.1763

107

۵۰

۱۵۱ ۱۲۱/۲۷ غرب جبهه سی قرمانداسی

۱ - ترتیب سواری فرقه سی دشمنك پیشی برامیده رفته شدند تعقیب اتمیه و ۸ سا اولده
برده سنك مشرفنده دشمنك تماسی ایده رك محاربه یه مجبور اتمشدر.
برنجی فرقه پیشدار بنلك مواصلته قدر دشمن ضعیف قطعاتك استغال ایده رك
قصبه کلیسه نك غربنه کونیك اوزرینه طوری وطاغ - جدانه یولی اوزرینه توجه اتمشدر.
کلیسه کلدیکی زمان کلیسه نك شرقنده عودت ایده رك یولك اوزرینه آچیلارك آتمه
کلیسه کلدیکی زمان کلیسه نك شرقنده عودت ایده رك یولك اوزرینه آچیلارك آتمه
اوزرینه اکی طابور مقتدل و برایکنجی طابور احتیاطی امر ایدلمشدر.
بو صابط آدم برنجی فرقه قرارگاه عمومی مدیری اولوب برده ده
اوچنجی فرقه قرارگاه جیه یاستندیه تعلیمات آلمق اوزره گیتمه واقعه نظرا
طلبیده غوبلاغه اولمه ادم برنجی فرقه ساحل بولمه - جهت امده جکنی
اوچنجی فرقه نك زوالدقتی جدانه استقامتنه چیلدیکی ظن اتدیکی ،
اوچنجی فرقه نك برده ده جدانه اتجاهده اولدیغنی سویله مشدر.
- زوالده فوده قدم بالذات بایلاره ترصد ده جدانه شوسه سنك کوریله
اقسامی اوزرینده قطعاتك حرکاتنه دائر هیچ بر خبر گوریله مه مسه و دشمنك
جهت استقامتی نظر اولمه رق آکلاشیلمامشدر.
برنجی فرقه پیشداری برده استاسیونی استقامتنه ایلریلمه رك وقده قدم
کلیسه دشمنی تعقیب ایده رك غوبه شمسی ایله برابر برده استاسیونی
اشغال اتمشدر. شهرك انضباطی ایکنجی طابورینی مأمور اتمشدر.
- زده قصبه کلدیکی عیسی یاك شوسه سی آراسنده کیچی یی گچه رك جکه -
جانبانه - کل اطا ، دیرطاسه استقامتنه ایلریلمه لیدر. طوغرو مفرزه کی
ایچون ده فانه لی آراسنده دشمنك ایکنجی طابور پیاده وحوض طوپ
رضا خزاغلرندن وکلب مفرزه سی غوب فرسه اطاطه اتمسه
غوب شمسی قدر اداره محاربه دوام اتمکده در.

Vesika No-1438 devamı

٤ - ١٨ قوماندانی اون بولنان نوزه بو مصادمه اوزرینه طیسه طاغی
استفاضه توسع ایدرك بورادن تجربه طوغری حرکت ایده جکمی
بیلدیرمشدر.

٥ - کملیك منطقه سنك کمی قوجه ایلی غروبندن هنوز معلومات
آلنه مامشدر.

٦ - دشمن خاصه کوبیدن بروسه یه قدر اولان بتون کویلری و تلغراف
خطلرینی تخریب ایتمشدر. بروسه دن بعض مباتی یه
و بروسه شمال غربیسنده برچوق کویلری یاقمقده اولدیغی
کورولمشدر.

افندی بابری موقعنه اون بشلك طوپلره مخصوص برچوق
مرمیات ایله یوللر اوزرنده تخریب ایدلمش یرقاچ
تامیون ترك ایتمشدر.

٧ - تعقیب حرکاتنه دوام اولنمقدر.

٨ - حرکاتك ١٢٥ نوروسیله ٩/٩/٢٨ ٩ پاچکره ده
عیسی بك جنوبنك نشوسه شرفنه عرض ایدلمشدر.

اوچنجی قول اردوده
شکری نائلی

٢٧٦

صالحلی ده موقع قوماندانلغندن
صورتی آلدم
١١/٩/٢٨
١٠ پاچکره

قوماندان پاشا حضرتلری
کوردیلر
١٢/٩/٢٨

١١٥

VESİKA-NO. 1439

CEPHE EMRİ - NO. 104

1. İzmir 9/Eylül/38 saat 10 evvelde Beşinci Kolordu tarafından hafif bir müsademeyi müteakip tamamen işgal olundu. İzmir'de birçok malzemei harbiye iğtinam edilmiş ve elli zabit ve bin nefer esir alınmıştır. Düşman kısmen vapurlara binerek savuşmuş ve kısmın Urla'ya kaçmıştır. İzmir'in istirdadı gibi muazzam bir netice-i mesudeyi milletimize temin ettiğinden dolayı ordularımızın kumanda heyet-i aliyesi ve zabitan ve efradı cidden şayanı tebriktirler.

2. Birinci Ordu : Birinci Kolorduyla İzmir'i işgal ve diğer kolorduları ile İzmir etrafında istirahat edecek ve vaz-ül ceyşini cepheye bildirecektir.

3. Beşinci Kolordu : 10 ve 11 Eylülde İzmir'den yapılacak işleri Birinci Orduya terk ederek İzmir yakınında istirahat edecektir. Kolordunun 15 eylül 38 den sonra sahili takiben Edremit istikametinde tahriki musammemdir..

4. İkinci Ordu : Altıncı Kolorduyla Akhisar'da toplanacak ve emr-i ahire kadar Akhisar civarında istirahat edecektir. Bulunduğu mıntıkada 10 Eylül'de istirahat etmesi ordunun reyine muhavveldir. Bilâhara Altıncı Kolordunun Balıkesir'e tevcihi ve Üçüncü Kolordunun da Ordu emrine verilmesi musammemdir.

İkinci Ordu Akhisar mıntıkasında istirahat ederken, Balıkesir ve Bandırma'ya doğru ahaliden mintehap zevat marifetiyle hükümet-i mahalliye tesis ve muvakkaten mahallî bir jandarma teşkil ettirmek ve Bandırma'ya kadar simendifer hattını açmak ve asayişi temin etmek gibi teşebbüsatta olacaktır.

5. Halen en mühim mesele, İzmir'den Ankara'ya ve İzmir'den Akhisar Balıkesir ve İzmir'den Söke-Aydın istikametlerinde telgraf muhaberatını temini dir.

Birinci Ordu : Ordu, kolorduları ve fırkaları bütün vesaitini istimal ederek evvel emirde İzmir-Akhisar; İzmir- Söke-Aydın- Denizli ve Denizli-Sarayköy-Alaşehir arasında süratle telgraf muhaberatını temin edecektir.

İkinci Ordu : Akhisar'dan Balıkesir'e ve daha şimale doğru telgraf muhaberatını temin edecektir. Cephe kumandanlığı İzmir'den Alaşehir olan telgraf hatlarını tamir ve işletilmesini bizzat takip edecektir.

8. Telgraf muhaberatı teessüs edinceye kadar İkinci Ordu Cephe ile telsiz telgrafla gece ve gündüz irtibat tesis ve muhafaza edecektir. Cephe telsizi gelinceye kadar Birinci Kolordu telsizi Cephe karargahında bulunacaktır.

Muhtelif şimendifer hatları üzerinde makine, vagon ve derezin gibi vesait ele geçmesi sevk-i idare için fevkalade kıymetli olduğundan ordular bu hususta serian keşfiyata başlayarak neticesini Cepheye bildirecektir.

10 Eylül'de Cephe Karargâhı İzmir kışlasında tesis edilecektir.

İSMET

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 116
Klasör No. 1763

112

Vesika No:1439

جبه امری نمره ۱۰۴

۱ - ازمیر ۹/ایلول/۲۸ اولده یشنجی قول اردو طرفندن حقیقت بر مصادمه‌یی متعاقب تماماً اشغال اولوندی. ازمیرده برخیلی مالزمه حربیه اغتنام ایدلمش والله ضابط و بیک نفر اسیر آلنمشدر. دشمن قسماً دایورلره بینه‌رک صاو دشمن و قسماً اورلریه قاچمشدر ——— ازمیرک استردادی [illegible] اردولرک [illegible] کبی منظم بر نتیجهٔ مسعوده‌یی متجزه تامین ایتدیکندن طولایی [illegible] جداً سایان تبریک بولور.

[illegible] برنجی قول اردو ایله ازمیری برنجی اردو [illegible] ازمیر اطرافنده استراحت اشغالی و دیگر قول اردولر ایله جبهه‌یه بیلدیره‌جکدر. ایده‌جک و وضع الجیشی [illegible] ازمیر [illegible] دن بایلیه‌جق

۲ - یشنجی قول اردو ترک ایدرک ازمیر تقیسنده استراحت ایتدیرلر. قول اردونک ۱۵/ایلول/۲۸ دن حکم ساحلی تنقیباً ایده‌جکدر. ادرمید شقافند تحریکی مصممدر.

۳ - ایکنجی اردو آلتنجی قول اردو ایله آقحصارده طولیانه‌جق و اوراخیره قدر آقحصار حوارنده استراحت ایده‌جکدر. [illegible] نولندیغی منطقه‌ده اون ایلولده استراحت ایتمسی [illegible] دونک [illegible]

113

Vesika No: 1439 Devamı

VESİKA-NO. 1440

BİRİNCİ, İKİNCİ ORDULARA
BEŞİNCİ KOLORDU KUMANDANLIĞINA
ÜÇÜNCÜ KOLORDU KUMANDANLIĞINA

İlk verdiğim AKDENİZ hedefine varmakta orduların gösterdiği gayret ve fedakârlığı hürmet ve takdir ile yadederim. İstihsal olunan Büyük Muzafferiyette amil-i hakiki olan kıymetli arkadaşlarıma kemal-i samimiyetle beyan-ı teşekkür ve tebrikat eylerim.

Orduların bundan sonra verilecek hedeflerin istihsalinde de aynı tehalük ve fedakâriyi göstereceklerine itimadım berkemaldir.

Ordulara, Üçüncü ve Beşinci Kolordulara yazılmıştır.

9/Eylül/38

M. KEMAL

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 116
Klasör No. 1763

11.15

Vesika No-1440

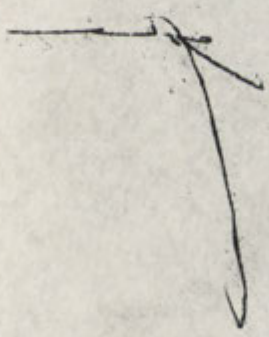

VESİKA-1441

Ordu Karargâhı
9/9/38

(2) NUMARALI TALİMAT (1 NUMARALI TALİMATIN 23 NCÜ MADDESİ)

1. İzmir inzibat mıntıkaları berveçhi atidir :

a. Fasolya mıntıka Kumandanlığı. Kuvveti: İki piyade inzibat bölüğü (bir takım noksan), 1 tahrip müfrezesi, 4 ğaır makineli tüfek, 1 süvari takımı, 1 muhabere müfrezesi.

b. Karantina mıntıka kumandanlığı. Kuvveti: 1 piyade inzibat takımı, bir süvari takımı, 1 muhabere müfrezesi,

c. Karşıyaka mıntıka kumandanlığı. Kuvveti: 1 piyade inzibat takımı, 1 süvari takımı, 1 muhabere müfrezesi, 1 tahrip müfrezesi.

2. İnzibat kuvvetleri ehemmiyetine göre mıntıkalarda mevcut karakollarda laakal bir manga olarak bulundurulacaktır. Karakollarda polislik vezaifini ifaya muktedir birer nefer bulundurulacaktır. Karakolların adedi gayrı kâfi görüldüğü surette tezyit olunabilir.

3. Süvari inzibat kıtakarı gündüz ve piyade inzibat kıtaları gece esnasında devriye vezaifini ifa edeceklerdir. Devriyelerin adedi az ve kuvvetleri ziyade olacak, ciddi ve siri yürüyüşlerle süngü takmış oldukları halde hareket edeceklerdir.

4. Mıntıka kumandanları inzibat ve asayişin teminine memur olması hasebiyle, bir hadise vukuunda tahtı emrinde bulunan kuvvetleri gayrı kâfi gördüğü halde en yakın piyade alayına bilmüracaat lüzumu kadar kuvvetüz zahiri alabilirler. Bu hususta mevki kumandanlığınca alaylara evamir-i lazime verilmelidir.

5. Süvari takımları her gün topluca ve muntazam bir halde kendi mıntıkaları dahilinde mevcut belli başlı caddelerde bir kaç defa görüneceklerdir.

6. Mıntıka kumandanları mevcut telefon hututunu bilislâh evvel emirde kendilerini mevki kumandanlığına raptedecekleri gibi karakollarla irtibat tesis eyleyeceklerdir.

7. İnzibat bölüklerinde mevcut zabitana ilâveten her mıntıkada bir topçu ve bir istihkam zabiti bulundurulacak ve bunların nezareti tahtında düşman tarafından terk edilen ve ayrıca ahali yeddinde bulunan bilumum esliha, cephane, mevadı infilakiye ile teçhizat-ı askeriye toplanacaktır. Bunlar münasip mahallerde iddihar edilmelidir. Esliha derci esnasında mukavemet ve mukabelede bulunacaklarla hane derununda tahassun ederek icrayı muhasemat edecekler aleyhinde şedit muamele yapılacak ve icap ederse tahassun ettikleri mahaller mevadı infilakiye ile berhava edileceklerdir.

8. Ecnebi konsoloshaneleriyle müessesatımaliye (rusumat, duyunu umumiye, reji, mal sandığı ve bilûmum bankalar) tahtı muhafazaya alınacaktır.

9. Gerek belediyeye ve gerek mahallâta ait itfaiye teşkilâtı kâmilen kayıt ve talep edilecek ve yangın zuhurunda bunların istimali için muktezi tedabir ittihaz olunacaktır.

119

VESİKA-NO. 1441 DEVAMI

10. Kıtaatı askeriyeden hasbel vazife veya mezun olarak İzmir'e gelip gidecek olanların yedlerinde fırka kumandanlarının vesikası bulunacaktır. Vesikasız olanlar kıtalarına iade edilecektir.

11. Şehir dahilindeki emakin ve müessesat-ı ticariye tecavüzden muhafaza edilecek ve yağmagerliğe katiyen meydan verilmeyecektir.

12. Men'i müskirat kanunu derhal tatbik edilecektir.

13. Deniz inzibat memurluğunun merkezi (1 Numaralı talimat 10 ncu madde) pasaport dairesi olacaktır.

14. Gazinolar,oteller,buna mümasil umumî mahaller sıkı bir inzibat altında bulundurulacaktır.

15. İstasyonlar ve bunlardaki müessesat-ı sınaiye,cephane,mühimmat depoları ve mevadı iaşe ve teçhizat ambarları muhafaza altına alınacak ve tecavüzden masun bulundurulacaktır.

16. Cevami ve mesacid-i şerife, tekke,mektep ve medreselerde herhangi surette düşman tarafından set veya işgal edilmiş olanları derhal tahliye ettirilerek eski hallerine irca edileceklerdir.

17. İslâmlar dahi dahil olduğu halde, bilcümle anasıra mensup olanlardan düşmanın amaline hizmet ve vatana hiyanet etmiş bulunanlar serian zahire çıkarılarak evrakı tahkikiyeleriyle mevki kumandanlığınca Divanı Harbi Urfiye tevdi olunacaklardır.

18. Münhezimen ricat eden düşmanın köylülerden alıp götürdüğü vesaiti nakliye ve hayvanat toplattırılarak miktarı ve hangi mahalle ait olduğu orduya bildirilecektir.

BİRİNCİ ORDU KUMANDANI
NURETTİN

İzmir mahallâtını gösterir
takribi kroki :

Hatıra:
Bademlik;Kışladan Urla'ya doğru 15 nci kilometrede sahilden takriben 500 metre cenuptaki sırtlardır.Burada bir obüs bataryası mevzie girecek,aynı tarikte 18 nci kilometrede Abdullahağa çiftliğinde Men'i murur bataryası mevzie konacaktır.

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 116

120

4

121

Vesika No-1441 devamı

١٣- در انضباط مأمورلغمك مركزى (٢ نومرو مقلمات ١٠ نجى ماده) نيسابورط داوه‌سى اولنه‌جقدر.

١٤- غازينوسى ، اوتلر و بوكا ممالك عمومى محلى حقى بر انضباط التنده بولونديريله‌جقدر.

١٥- استانبولده و بوندن‌كه مؤسسات صناعيه جغرافيه ، مهمات ده‌پولرى و مواد انحاشيه و تجهيزات آنبارلرى محافظه آلتنه آلنه‌جق و تجاوزدن مصون بولنديريله‌جقدر.

١٦- جوامع و مساجد شريفه ، تكيه ، مكتب و مدرسه‌لردن هر هانكى جهتى دشمن طرفندن سد و يا اشغال ايدلمش اولاندى ، حالا تخليه ايتديريله‌رك اسكى حالنه ارجاع ايديله‌جكدر.

١٧- اسلامدن واقف اولدوقلرى بالجمله عناصره منسوب اولاندن دشمنده آمالنه خدمت و وطنه خيانت ايتمش بولوناندن سويقاخه هره چيقاريله‌رق اوراق تحقيقه‌سى يه موقع بولنان‌لغنجه ديوان حرب عرفيه‌يه توديع اولونه‌جقدر.

١٨- قهرمان جمعيت ايدن دشمنده كويليرمن آلوب كوتورديكى وسائط نقليه و حيواناته طوپلانديريله‌رق مقدارى و هانكى محله عائد اولدوغى اردويه بيلديريله‌جكدر.

برنجى اردو قوماندانى

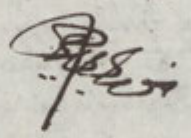

٢٨٧

ازمير مولاننى قوشتى قزى قوردى

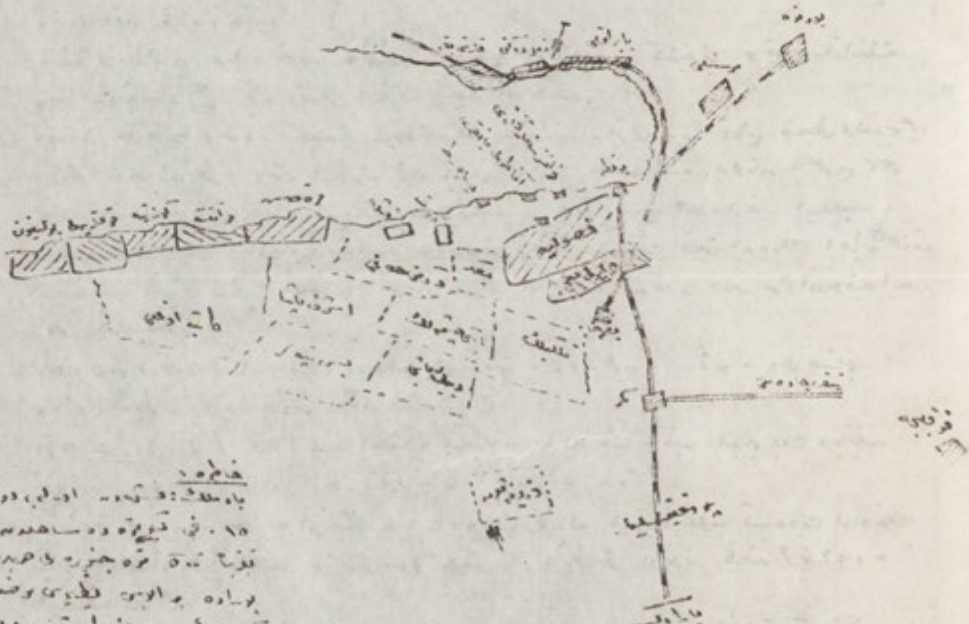

خاطره:
باد ملك : [illegible] اولدى [illegible]
١٥ نجى [illegible] ده [illegible]
[illegible] جنوره [illegible]
[illegible] بر [illegible] موضعى
[illegible] . [illegible] طريقده [illegible]
[illegible] عينا [illegible]
[illegible] موضعى [illegible]

122

VESİKA-NO. 1442

Ordu Karargâhı
9/9/38

"3" NUMARALI TALİMAT

1. İzmir işgal kuvveti bir kolorduya iblağ edilmiştir. Evvelce İzmir'e hareketi tebliğ edilen Sekizinci Fırka ile Birinci Kolordunun Altıncı, On beşinci, Elli yedinci Fırkaları mezkûr kolorduyu teşkil eder.

2. Birinci Kolordu Kumandanının şimdilik İzmir vali-i askerîsi tayini tensip edilmiştir.

3. İzmir Mevki Kumandanlığına tayin edilen Sekizinci Fırka Kumandanı vali-i askerînin emr'inde bulunacaktır.

4. Vali-i askerî, Bir Numaralı talimatta orduya ait gösterilen muamelâtı rüyet edecektir.

5. Vali-i Askerî'nin mercii ordudur.

6. Bir ve İki numaralı talimat ahkâmı bakidir.

Birinci Ordu Kumandanı
NURETTİN

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 116
Klasör No. 1763

123

Vesika No-1442

اردو قرارگاهی
۲۸/۹/۹

"۳" نومرولو تعلیمات

۱ - ازمیر اشغال قوتی بر قول اردویه ابلاغ ایدلمشدر. اولجه ازمیره حرکتی
تبلیغ ایدیلن سکزنجی فرقه ایله برنجی قول اردونک آلتنجی، اوچنجی، اللی
برنجی فرقه‌لری مذکور قول اردوی تشکیل ایدر.

۲ - برنجی قول اردو قوماندانلغنک شمدیلک ازمیر والی عسکریسی تعیینی تنسیب
ایدلمشدر.

۳ - ازمیر مدافع قوماندانلغنه تعیین ایدیلن سکزنجی فرقه قوماندانی والی عسکرینک
امرنده بولنه‌جقدر.

۴ - والی عسکری بر نومرو بو تعلیماتده اردویه عائد کوسترین
معاملاتی رؤیت ایده‌جکدر.

۵ - والی عسکرینک مرجعی اردودر.

۶ - بر و ایکی نومرولو تعلیمات احکامی باقیدر.

[illegible]

125

VESİKA-NO. 1443

İzmir: 10/9/38

Birinci Ordu Kumandanı Nurettin Paşa Hazretleriyle
İngiliz Amiralinin ve konsolosunun mülakatı : Not halinde

İngiliz- Açıkca görüşelim, bizi dost mu tanıyorsunuz,düşman mı ?
Nurettin Paşa Hazretleri - Buna bir cevap verebilmekliğim için evvel be evvel siz Türkiye Büyük Milleti Meclisi Hükümetini dost mu. düşman mı telâkki ediyor sunuz ?

İ. - Tamamen dost tanırız.Esasen biz Osmanlı hükümetiyle muharip idik, dört sene evvel mütareke akdederek muhariplikten çıkmıştık.Şimdiki Türkiye hükümeti ile ise zaten hali harbe girmemiştik (Konsolos dahi aynı mütalaayı tekrar etti) Binaanaleyh sizi muhasım tanımıyoruz

N.P.- Bizimle muhasım olmadığınızı ve münasebat-ı dostane tesis etmek istediğinizi hükümetiniz namına söylemeye selâhiyettar mısınız?

İ.- Evet, Türkiye Hükümetiyle muhasım olmadığımızı söylemeye selâhiyettarım. Zaten böyle olmasaydı burada bulunmamaklığım lâzımdı. Bunda şüphe buyurmayınız.

N.P.- Lâkin Harbi Umumiden sonra memleketimiz dahilinde tahaddüs eden muğlak vaziyetten dolayı daima aramızda kompilike bir vaziyet hâ olmuştur. Biz de bu sebepten müteredditt olmakta haklıyız.

İ.- Evet itiraf ederiz, lâkin tekrar ediyorum dostuz ve dost olmak arzusundayız.

N.P.- Bu sözünüzü bir münasebat-ı âtive-i siyasiyenin şekl-i müstahsen almasına mukaddeme addederiz.

İ.- Evet, eşkâl-i siyasiyenin tespitini arzu ederiz.

N.P.- Bittabi bu eşkâlin yapılması lâzımdır. Bu arzunuz da bir mukaddime olabilir.

İ- O halde sizin dostane niyet beslediğinizi kemal-i şükranla telâkki eyledim. Şimdi telsizle hükümetimize derhal bildireceğim.

N.P.- Karaya niçin İngiliz askeri çıkardınız ?

İ.- Bu sırf İngiliz müessesatını,konsoloshaneyi,şehirdeki bazı firarilerin tahribat ve çapulculuklarına karşı muhafaza etmek için çıkardık. Başka hiç bir maksadımız yoktur. Bir de tebaamızın seyahat isteyenlerinin pasaportlarını vize etmeye müsaade eder misiniz ?

N.P.- Askeriz.Harp ettik ve şehri harp ede ede işgal eyledik.Umumî tedabir sırasında düşman bakiyetüssüyufunu da şehirde aramak mecburiyetindeyiz. Bu sebeple Fransız ve İngiliz ve diğer tebaaların da bu tedabir arasında dahil bulunmaları icap edeceğini takdir buyursunuz.İcap görünüyorsa asker verip konsoloshanenizi de biz muhafaza ederiz.

İ.- Derhal İngiliz askerini gemiye alacağım. Yalnız konsoloshaneyi muhafaza için bir miktar asker bırakalım.

127

N.P.- Lâkin lazla adam hariçte gezdirmeyiniz. Ahvali tabiiyenin mamen avdetine kadar sizi müteessir edebilecek en ufak bir hadisenin ku bulmaması için de bu lazımdır.

Bunun üzerine yalnız zabitanın gezmesine ve şehir dahilinde selläh asker gezmemesine karar verildi. Tercüman Remzi Bey'e, General mülakattan fevkalâde memnun olduğunu ve 14 senedir yaşadığı Türkiye' şimdi daha ziyade kanaat-i kalple bulunduğunu bildirmiştir.

Konsolos ayrıca,tarafımızdan kuvvet verilmesi hakkındaki klife teşekkür ederek konsoloshaneye bir zabitin geldiğini ve konsolosan başka kimsenin dışarıya çıkamıyacağını söyledi, sebebini sordum, ğer konsoloshanelerede bu tebliğ yapılmıştır,dedi. Tetkik ve tahkik ttirdim yapılmamış dedi.

N.P.- Olabilir. Bunu madun memurlarımız yapmıştır.Tashih olunur. asen sizin şimdi diğer devletlerle bize karşı dost şekil ve nazarı le aynı mevkide bulunduğunuzu söylemekliğimiz, bugünden.muteber addettğim için bu tarzda bir tedbire hacet dahi kalmamıştır. Tarafeynin sak vaziyetleri bu tedbiri doğurabilir.

İ.- Bugünden itibaren tebaamızı diğerleriyle siyanen tutuyor sunuz?

N.P.- Bittabi sözlerinizi senet ittihaz ederek tutuyorum.

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 116
Klasör No. 1763

128

Vesika No-1443

جواب سیاسی مراسلات ایکه برقه

اثر ۱۰ - ۹ - ۲۸

برنجی اداره خصوصاتی نوزادیه پاسته حضرتلرینه انگلیز قونسولتی

سوقاتی: فنط حلقه

انگلیز - آچیقجه کوردیکم کبی دوستی می دوشمنی می ؟ دوشمن ؟

نوزادیه پاسته سی - بوکا جواب ویره بیلمه کلم ایچون اول یاردل سز ترکلرك حکومتی

دوستی ، دشمنی نه ایچون بیلیر ؟

۱ - تماماً دوست می یز - اساساً بزجه ده حکومتیله ی - ایکی دولت مناسبتی

عقد ایدیلدکی تقدیرده حقیقتده ، شمدیکه ترکیه حکومتیله اسلحه ذاتاً حاضر اولمدیغی

(قونسولوس دخی بونی بیلدیکی ایچون) نیاز بعد بزی فحاش می ایتمیور .

نوزادیه - زمان محاکم اولمدیغندن دوستانه تأسیس ایتمك ایچون بکلمه حکومتی نافذه

سویلمك حاضر میسنز ؟

سویلمك حاضر اولمدیغی سویلمك حاضر اولمدیغم ذاتاً بویله اولماسیدی

۱ - اوت ترکیه حکومتی محاکم اولمدیغی سویلمك لازمدی . بونده بزه بویلیدیکز .

بویله بولونماسی تمام لازمدی ! بونده بزه بویلیدیکز . بولونماسی ضعفنده دولایی

نوزادیه - کله حیثیتیله حرکت سیاستی داخلنده تحدث ایدر . بزده بو سیاستده موجود

دائماً آیاقده طوریلیکی بو ضعفی حادثات داخلیه دن . بزده بو سیاستده موجود

اولمقده حقلیز .

- اوت اعتراف ایدرز - فکر تکامل ایدیلم دوستز دوست اولمیه رق دوشمنده -

نوزادیه - بو سوزیکزه بر مانا ویره بیلمیه جکم شکل سخته السنه مفهوم ، ایدرسه -

۱ - اوت اشغال سیاسیه ملت جنبی ایدر زاویه -

نوزادیه - بعض بو اشغالك بایلمسی لازمدی - بو اوزدکزده برقدر ظاهر ایدی

۱ - سزك دوستانه نیت سیله دکلدکی کبی شکایتله نافذ ایدیلم - سیدی نفسه اولکوزه

نوزادیه - وضعیت بیلدیرمیکم .

نوزادیه - ده بنوده انگلیز عقیده سی حقیقتلشدی -

۱ - بو طرف انگلیز نوسیاستی قونسولخانه سی تشدد کبی بعضه زیاده تخریبات دولتلرینی

محافظه لرینه اجبار حیثیتده - باشنه چیقاردیلمه زیوسه - بو ده بعضه زمان بوضعیتی

129

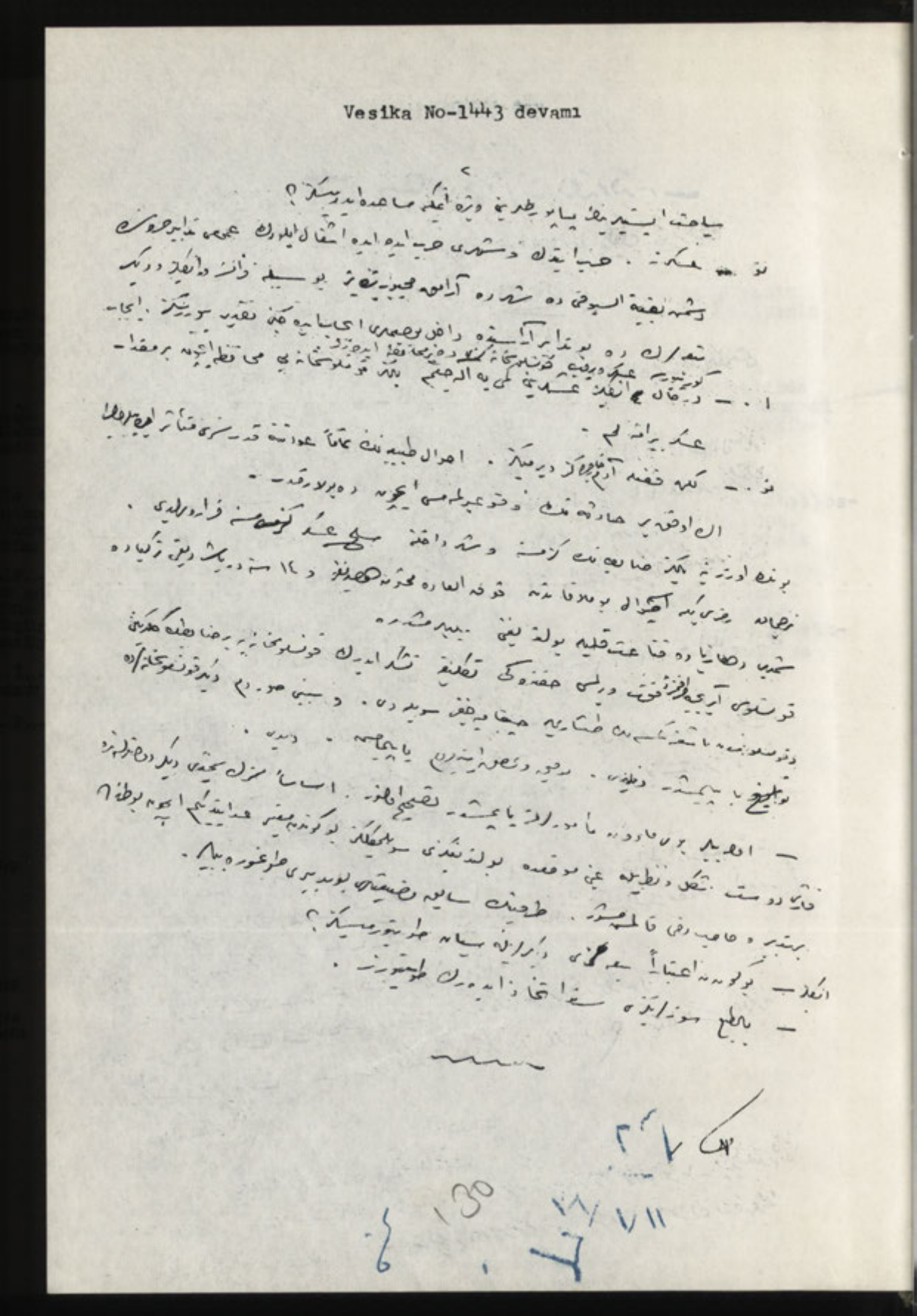

VESİKA-NO. 1444

İzmir- Bornova
Ordu Karargahı
10/9/38
Saat 1130 sonra

ORDU EMRİ
NUMARA- 44

1. Urla şibihceziresine çekilen düşman bakiyetüssüyufunun Çeşme iskelesiyle Urla şarkında Kelizman iskelesinden vapurlara irkap edildiği ve bir düşman torpidosunun Kelizman iskelesi civarında irkap hareketini himaye ettiği ve şibihcezirede lâakal elli bin hayvan ve küllîyetli vesaiti nakliye ve teçhizat-ı askeriye bulunduğu haber alınmıştır.

Bugün Üçüncü Süvari Fırkası karşısında Torbalı'dan çekilen Onsekizinci düşman alayı vaziyetten bihaber olarak İzmir'e gelmekte iken şimalden yapılan tazyik üzerine ikisi Miralay olmak üzere bütün zabitanıyla birlikte kaffesi esir ve alay emrindeki bir batarya top iğtinam edilmiştir.

2. İkinci Ordunun karşısındaki düşmanın vaziyetinden bir malûmat alınamamıştır.

3. Beşinci Kolordu tekrar orduya raptedilmiştir. Ordu Urla şibihceziresini düşmandan tathire devam edecektir.

4. Üçüncü Süvari Fırkası Beşinci Kolordu emrine verilmiş, On dördüncü Süvari Fırkası Ordu emrine alınmıştır. Beşinci Kolordu 1,2,3 ncü Süvari Fırkalarıyla İzmir,Değirmendere Müfre iskelesi hattının garbındaki Urla,Bozburun,Çeşme,Seferihisar kazaları mıntıkasındaki düşman kıtaat ve efradını vapurlara irkap edilmeden esir veya imha edecek ve hayvanat ve malzemeyi iğtinam edecektir.

İkinci Kolordu takip kolu kolordusuna iade edilecektir. Beşinci Kolordu bu hususu temin etmelidir.

5. Ordu emrine alınan On dördüncü Süvari Fırkası İzmir (Karşıyaka) ile Menemen arasında şimendifer boyunda ikamet edecektir. Ve karargahını Bornova Ordu karargahına raptedecektir.

6. Birinci Kolordu bir fırkasıyla (Işıklar-Buca) mıntıkasında,bir fırkasıyla Seydiköy ve civarında ve bir fırkasıyla Urla ve civarında ikamet edecek ve kolordu topçusu Sekizinci Fırka emrine verilen İkinci Kolordu Topçu Taburuyla iskelelerden düşman irkabını men' edecektir. Ve Sekizinci Fırka İzmir'de bulunacaktır. Birinci Kolordu lüzumu halinde Urla'daki fırkasıyla süvari kolordusuna muavenet edecek ve 23 numaralı Ordu emrindeki vazifesine devam edecektir.

7. 2 ve 4 ncü Kolordaların ve Menderes müfrezesinin vaziyetinde ve vazifesinde tebeddül yoktur.

8. Ordu Ağır Topçu Alayı Seydiköy'de ikamet edecek ve alay kumandanı ordu topçu müfettişine müracaat ederek talimat alacaktır.

9. Kolordular,kolordu ve fırkaların bütün vesaitini istimal ederek atideki telgraf muhaberatını temin edeceklerdir.

İkinci Kolordu : İzmir-Menemen-Manisa
Dördüncü Kolordu: Manisa- Akhisar
Birinci Kolordu : İzmir-Tire-Söke
Menderes Müfrezesi: Söke ile Bağarası'nı raptedecek ve mülkiye memuru vasıtasıyla serian Söke-Aydın-Nazilli-Sarayköy arasında telgraf muhaberatını temin edecektir. Alaşehir-İnegöl,Buldan-Sarayköy hattını tesis edecektir.

B1

VESİKA-NO. 1444 DEVAMI

10. Birinci Kolordu şehirdeki istasyonlarda tahribat mevcut olup olmadığını,mevcut makine,vayman,derezin gibi malzeme-i muharrike ve müteharrike miktarını Ödemişe kadar şimendifer hattı güzergâhındaki tahribatı ve muhtelif mahallerde mevcut malzemeyi,

İkinci Kolordu, İzmir'le Manisa arasındaki simendifer hattı-nı smındaki tahribatı ve malzeme miktarını,

Dördüncü Kolordu, Manisa-Ahmetli ve Manisa-Akhisar şimendifer hatları arasındaki tahribatı ve malzeme miktarını,

Menderes Müfrezesi, Torbalı'dan Sarayköy'e kadar hat boyun-daki tahribat mahallerini ve mencut malzemeyi keşfettirerek orduya bildirecektir.

11. Ordu Karargâhı İzmir şarkında Bornova köyündedir.

1 nci Ordu Kumandanı
NURETTİN

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 116
Klasör No. 1763

132

Vesika No-1444

ازمیر بورنوه
اردو قرارگاهی
۲۸/۹/۱۰
عکره

اردو امری
نومرو
۲۴

۱- [illegible] جزیره‌سی جکلیکی [illegible] بقیه‌سی [illegible] چشمه اسکله‌سی اوزرینه شرقیسنده کلزمان
[illegible] سنده و اپورلره ارکاب ایدلدیکی [illegible] دشمن طوریبدر و سیات کلزمان اسکله‌سی جوارنده
ارکاب [illegible] ایتدیکی و [illegible] جزیره‌ده لا اقل اللی بیک حیوان و کلیتلی وسائط نقلیه
و [illegible] عسکریه بولندیغی خبر آلنمشدر.

[illegible] سواری فرقه‌سی قارشیسنده طوریبدر [illegible] دشمن آلای [illegible]
[illegible] آلای [illegible] بوتون
[illegible] اغتنام ایدلمشدر.
ضابطه [illegible] کافه‌سی اسر و آلری [illegible] طوب اغتنام ایدلمشدر.

۲- ایکنجی اردونک قارشوسنده‌کی دشمنک [illegible] آلینه مامشدر.
[illegible] اردو [illegible] شبه جزیره‌سی دشمنک [illegible] دوم
[illegible] اردو [illegible] ربط ایدلمشدر. اردو اوزرینه [illegible] سواری فرقه‌سی اردو اوزرینه آلنمشدر.

۳- [illegible] سواری فرقه‌سی [illegible] اردو [illegible] سواری فرقه‌سی [illegible] کنفره اسکله‌سی
[illegible] اردو [illegible] سواری فرقه‌لریله [illegible] منطقه‌سنده‌کی
[illegible] اوزرینه [illegible] اسر و [illegible] حیوانات
[illegible] اوزرینه [illegible] ارکاب ایدلدیکی [illegible]

[illegible] اغتنام [illegible] قول [illegible] اعاده ایدلمشدر [illegible] اردو [illegible]
[illegible] اردو [illegible] قول [illegible] اعاده ایدلمشدر [illegible]
[illegible] اردو [illegible] سواری فرقه‌سی ازمیر (قارشی‌یه) [illegible] آره‌سنده
[illegible] اردو [illegible] قرارگاهی بورنوه اردو قرارگاهنه ربط ایدلمشدر.

۵- [illegible] منطقه‌سنده [illegible] سیدی کوی
[illegible] (ایشیقلر - بوجه) [illegible]

۶- [illegible] اردو [illegible]

133

184

VESİKA- NO. 1445

BAŞKUMANDANLIĞA
ERKÂNIHARBİYE-İ UMUMİYE RİYASETİNE

12/9/38 Harp Raporu :

1. 12/9/38 de alınan Kocaeli Grubunun 6/9/38 tarih ve saat 8,15 sonra işaretli raporuna nazaran Grup, sol cenahından ilerleyen kıtaat ile irtibat ve İznik ile Yenişehir arasında telefon muhaberesi tesis edilmiştir.

Düşmanın 11 nci fırkasının Burcin ve Dimboz'da tevakkufla eski mevzilerinde müdafaa edeceği istihbar edilmiştir. 5/9/38 de düşman dümarının Nazifpaşa'da bulunduğu Üçüncü Kolordunun 5/6-9-38 gecesini Porsuk müfrezesiyle Bekras'da, Birinci Fırkayla Pazarcık garbinde geçireceği ve mürettep süvari fırkasının Mezit vadisi cenubunda ve İnegöl ovasında ricat eden düşmanı takip edeceği bildirilmektedir.

Gemlik Mıntıkasında : Kocaeli Grubundan mürettep müfreze cephesinde ateş teati edilmiştir. Grup, 7/9/38 de Pazarköy-950 rakımlı tepe hattının cenubuna taarruz edeceğini bildirmiştir.

Üçüncü Kolordunun 12/9/38 de alınan 7/9/38 tarih ve saat 6 son işaretli raporunda düşmanın Kazancı bayırı sırtlarını piyade ve topçudan mürekkep kıtaatla işgal ve takarrüp eden keşif kollarımıza topçu ve piyade ateşi açtığı, 18 nci Fırkanın Yenişehir garbındaki üç taburunun 7/9/38 sabahı Burçin boğazına cepheden ve Samanlı dağları üzerinden taarruz ettiği bildirilmiştir.

Posuk Müfrezesi ve Birinci Fırka piştarı Çavuşkoy ve Doma garbında düşmanla temas etmiş ve düşman mevziinin tel örgüsüyle mücehhez olduğu görülmüştür. Düşman dört topla ateş etmiştir.

Düşmanın Eskişehir Cihetinden eşya ve mecruh nakliyatından başÜç yüz kadar otomobil ile bir fırka kuvvetinin İnegöl'den geçtiği tahkolunmuştur.

2. Üçüncü Kolordunun gine 12/9/38 de vasıl olan 8/9/38 tarihli raporuna nazaran Kocaeli Grubu 8/9/38 sabahı Fındıklıtepe cenubundaki 950 rakımlı tepeyi zapt ve üç otomotik iğtinam etmiştir.

Düşmanın Pazarköy cenubugarbisinde ve Küçükkumla şimali şarkisinde 850 rakımlı tepe cenubunda tahkimat yaptığı bildirilmiştir. Burç cephesinde Karakoçine tepesine tevcih edilen taarruz muvaffakiyetle neticelenerek tepe zaptedilmiştir. 8/9/38 de Porsuk müfrezesi ve birinci Fırka tarafından Hâlhalcı'nın garbındaki en hâkim noktaya tevcih edile taarruzda düşman on topla müdafaa etmesine rağmen piyadelerimiz gurubu şemse kadar düşman tel örgülerine yanaşmıştır. Saat 11 sonrada muharebenin şiddetle devam etmekte olduğu bildirilmiştir.

Düşmanın İnegöl-Bursa şosesinin hemen tarafeyninde bir alayı v muhtelif mevakide bırakılan sekiz topu tarassut edilmiştir.

Üçüncü Kolordunun 12/9/38 de (vasıl olan) 9/9/38 tarihli raporuna nazaran mürettep süvari fırkası 9/9/38 de Bursa'nın şarkında düşmanla temas ederek muharebeye mecbur etmiş ve Birinci Fırka kısmı küllsiyle Panayırköy üzerinden Mudanya yoluna teveccüh etmiştir.

Gemlige avdet eden bir binek otomobiline açılan ateş üzerine düşmanın iki zabiti maktul düşmüş ve bir erkanıharp zabiti esir edilmiştir. On birinci Fırka Harekat Şubesi Müdürü olan bu zabit Gemlikte toplanmakta olan Onbirinci Fırkanın sahil yoluyla ricat edeceğini, onuncu fırkanın zevalde Mudanya istikametine çekildiğini zannettiğini, üçüncü Fırkanın Bursa'da müdafaa etmekte olduğunu söylemiştir.

Birinci Fırkanın piştarı düşmanı takip ederek gurubu şemsle beraber Bursa istasyonunu işgal etmiş ve şehrin inzibatı için hücum taburunu memur etmiştir. Düşman Bursa civarındaki köyleri ve telgraf hatlarını tahrip etmiş ve Bursa'dan bazı mebaninin yanmakta olduğu görülmüştür. Düşman On beşlik mermiyat ile yollar üzerinde tahrip edilmiş birçok kamyonlar terk etmiştir.

Demirci kaymakamlığından 12/9/38 de alınan 6/9/38 tarihli rapora nazaran Balıkesir istikametinde ricat eden düşmanla akıncılarımız arasında Balıkesir şarkında müsademe olmuş ve düşman Balıkesir'e firar etmiş ve keşif kollarımız Balıkesir'e bir saat mesafeye takarrüp etmişlerdir. Balat'dan hareket eden akıncı kollarımız Sarınç'ı istirdat ile 6/9/38 de Kepsut'a vasıl olmuşlardır.

3. İkinci Ordudan 12/9/38 de rapor alınamamıştır.

Yalnız şifre ile alınan bir cevapta : Kütahya üzerinden ricat eden düşmanın Gediz havalisine kadar Altmış birinci Fırka tarafından ve ondan sonra Altmış birinci Fırkanın bir takip müfrezesi tarafından takip olunduğu ve bu düşmanın Simav'dan Sındırgı istikametine ricat ettiği ve vazı perakendelerinin Kırkağaç civarındaki dağlarda bulunduğu anlaşıldığından bunun takip ve esir edilmesi için 16 ncı Fırkadan ayrıca bir takip müfrezesinin tertip edilerek Kırkağıç istikametine sevk edildiği bildirilmiştir.

4. Birinci Ordu Mıntıkasında : Yirmi bin kadar düşman askerinin Çeşme istikametinde çekildiği tahkik olunmuştur. Düşman gemileri Yenikale ile Kelizman arasındaki şoseyi ateş altına alarak Şoseden istifadeye mani olmaktadır. Çalıköy civarındaki düşman sefain-i harbiyesiyle Bademli'deki bataryamız arasında ateş teati edilmiş ve düşman sefaini garba doğru uzaklaştırılmıştır. Düşman dümdarı Bağcılar dağında 720 rakımlı tepededir.

57 nci Fırka dağ yoluyla 11/9/38 akşamı Hamidiye çiftliği cenubunda Payamlı'ya muvasalat etmiştir. On beşinci Fırka Seydiköy civarında, Üçüncü Süvari Fırkası tarafından cemedilen 630 piyade tüfeği ile 3 ağır makineli ve 200 kasaturayı teslim almıştır.

Manisa'da düşmanın ika ettiği hariktan masun yalnız istasyon civarında 100:150 kadar bina kalmıştır. Tahrip edilmemiş bir un fabrikası mevcuttur. Şehirde aşar ayniye ambarlarında takriben 180 bin kilo kadar buğday bulunmuştur.

12/13-9/38 gecesi kolorduların vaziyeti :

Birinci Kolordu : 57 nci Fırka Payamlı'da, 15 Fırka Seydiköy, 6 ncı Fırka Işıklar-Buca, 8 nci Fırka İzmir'de.

Beşinci Kolordu : 1 nci Fırka Urla ve civarında, 14 Fırka Kuşçular, Sarıdağ, 3 ncü Fırka Urla cenubu garbisinde Yağcılar'da, 2 nci Süvari Fırkası Karşıyaka iskelesi civarında Papasköy'de.

İkinci ve Dördüncü Kolorduların vaziyetinde tebeddül yoktur.

5. Bu rapor 20/9/38 saat sonrada arz edilmiştir.

GARP CEPHESİ KUMANDANI
İSMET

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 116
Klasör No. 1763

186

به نماینده ایالات
آیان در پرتو عمومی ریاست

۲۸/۹/۷ غرب رابورت

۱ - ۲۸/۹/۱۷ ده آلمانه توجه ایالی غربی ۲۸/۹/۶ تاریخ ۱۰ ساعت ۱۰ قبل از ظهر
با پرتو نقل از غرب حول جاسوسه ایالی قطعات ایالات
واقع به ایالت گلشهر آراسته تلفون مخابره می تأسیس ایالت.
دشمن ۱۱ تن فرقه پیاده و دو پرنده توپخانه ایالی ده واقعه ۹ کی
استخبار ایالت می. ۲۸/۹/۵ ده دشمن دمدار پیاده نقاط پاساده به اقدامی
اوجنی قول اردوی ۲۸/۹/۶ کیلومتری پرچم قوه پیاده برای تقاسم برخی نقاط
بازار جوه قریبه پله چکی و ترتیب نمودن فرقه پیاده دادن جریمه
دایه کول آورده شده - جمعیت ایالت دشمن نقوت ایالت چکی پیاده ماکزه ده.
گلبانک منطقه سنده: توجه ایالی غربی ترتیب قوه برای تصرف آدمه قاطی ایالت
غرب ۲۸/۹/۷ ده بازارگوی - ۹۵۰ راغی تپه قطعات جنوبی قوه ایالت پیاده
پیاده شده.

اوجنی قول اردوی ۲۸/۹/۷ ده آلمانه ۲۸/۹/۷ تاریخ ۶ ساعت ۱۰ قبل از ظهر
رابوته دشمن قازانی بازی عزازی پیاده و موتوریزه ترک قوه اساند آسنال
و تقرب ایالت کشف قوالیزه طوپچی پیاده آتش آوردن، ۱۸ تن فرقه ملاه
گلشهر تخنیکی اوچ طاپوریک ۲۸/۹/۷ صباحی پرچم بوغازی پیاله ده
دهانلی طاغلری اوزرنده توجه ایالت کل رابطه.
پرچم قوه ۵ تن برخی فرقه پیشاری، تیاوشه گوی و دوماغ نده دشمن
قاسی آغیشه و دشمن توجه ایالت قل اوزرادسیله مجبور اولدیغی کوردیلر.
دشمن دست طوپلرینی آتشه آغیشه.
دشمن اسکلیشه چرخنده اشیا رجوع تقلیا نندنه با شقه اوجیوز قدر اوتومبیل ایله
برفرقه قوتلری اینه اولاده کوریلمکده تخلیه ایلمکده.

۳- اوجنی قول اردوی ۲۸/۹/۷ ده واصل اولان ۲۸/۹/۱ تاریخی
رابوته وفقاً توجه ایالی غربی ۲۸/۹/۸ صباحی دمدار تپه قوتلری ۹۵۰ راغی
تپه خط دوهرا توپ باتاری اشغال ایلمشدر.
دشمن بازارگوی جنوب غربنده دکوویل توپه شمال شرقنده ۸۵۰ راغی
تپه جنوبنده تحکیمات یاپدیغی بیلدیرلمشدر.

137

138

۴ - آیانامه‌ی مورخ ۲۸/۹/۱۰ ... ایله آلماشدر.

... شیخ ابدالله برجوابده: کوتاهیاد نوشته، جهت ایده
... آغاج آرپس حوالیسنده ۲۱ نفر قوه طاقنده و آندهکره
... نفر قوه داغ یه تبعیه مفرزه مسلط قلنده سقسه اولدیغی و
بوراسنک سیاه دره جنوبنده استقامتنه جهت امنیتک دیقته/dikkate
قوه آغاج جوارنده طاقلاده یولنده نفر آکلا شیلدیغنده یوقاری تبعیه
... ایچون ایدوب ۱۵ نفر قوه دره آریجه یه تبعیه مفرزه طلب
... ایدیلدیکی قوه آغاج استقامتنه سوق اولنه‌جغی بیلدیرلشدر.

۴ - یمی ... بیلدیرمکده: بری یولی قدیم دشمنه عسکر تبدیل چشمه
... اتخاذ ایتمکده اولدیغی تخمین ایتمشدر. دشمنه عسکر نقل ایچون کلزمامه
... آرابه‌لرینک چوقلغی آتشه آلدیرمه شوصورتله استفاده‌یه مانع اولمقده‌در.
... حالک دوامنه کوره دشمنه سفاین ویرمه یاخود دکیلمه‌سی بیلدیرلمه‌سی
... آتشه تعلیق ایدیلمشدر. دشمنه سفاین توزیع اولونمه‌سنه دائر اولدیغی
... بیلدیرلمشدر.

... دشمنه رهبرلک یاپمیه طاقنده ۷۰ افراد تعیین ایدیلمشدر.

۵۷ نجی فرقه قاچ یولی ایله ۲۸/۹/۱۱ اقشامی جبهه یه نقل ایچون
... یولنه چیقاریلمشدر. اوده شو فرقه سیدکلی جوارنده اولدیغندن
... سواری فرقه‌سی طاقنده جمع ایدیلن ۲۰۰ پیاده تفنگ ایله ۲ آغر توپ ایله
... ۲۰۰ خصاله‌ده‌ی تعلیم اولنمشدر.

... نفر ... ده دشمنک اتقاج استقامتنده چریدیکی دیمکدن یاکلاشیلدیغنه
... نظراً ۱۰۰ : ۱۵۰ قدر بنا تخمین ایدیلمشدر. تخمین ایدیلمیوب
... یالکز تقریبی معلومدر. مشروحه افاده جبهه آنیا/آنی تقریباً
۱۸۰ - ۱۵۰ ایلو قدر بعدلری بولنمشدر.

۲۸/۹/۱۲ یاپیلان تحقیقات ذیلده‌در:

... سیدکلی ... ایله ... پیاده ... ۱۵۰ ... ۲۸/۹/۱۲

... ۱۸ ... ۲۸/۹/۱۲ ... ۱۵ ... ۲۸/۹/۱۲ ... ۱۵ ... ۲۸/۹/۱۲

... ۲۸/۹/۱۲ ... ۱۵ ... ۲۸/۹/۱۲ ... ۱۵ ... ۲۸/۹/۱۲

۵ - یوقاریده ... ۲۸/۹/۱۲ ... ۱۵ ... ۲۸/۹/۱۲

... ۱۳۹ ...

VESİKA - NO. 1446

İzmir
12/ 9/ 38

MİLLETE BEYANNAME

Büyük ve asil Türk milleti ;

Ordularımız 9 eylül 338 sabahı İzmir'imizi ve gine 9 eylül 338 akşamı Bursa'mızı muzafferen tahlis ettiler. Akdeniz askerlerimizin zafer taraneleriyle dalgalanıyor. Asya İmparatorluğuna yeltenen küstah bir düşmanın muharebe meydanlarına gelmek cesaretinde bulunan ordu kumandanları ile kumanda heyetleri günlerden beri Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetinin esir-i harbi bulunuyorlar. Düşmanın başkumandan tayin ettiği ceneral " Trikopis " birçok gece ve gündüz meyusane muharebattan ve çare-i halas tecrübe ettikten sonra nihayet maiyetindeki ceneraller ve erkanıharbiyeleri ve kumanda ettiği ordunun elinde kalabilen bakayası ile arz-ı teslimiyet eyledi. Eğer Yunan kralı da bugün esirlerimiz arasında bulunmuyorsa, bu tacidarların şiarı esasen yalnız milletlerinin safalarına iştirak etmek olduğundan, muharebe meydanlarının felaketli günlerinde onların saraylarından başka bir şey düşünmeme tabiatlarındandır.

Garp fabrikalarının çelik zırhlarıyla kaplanan muazzam Yunan orduları artık Anadolu dağlarında zabitleri tarafından terk edilmiş zavallı sürüler,cinayetlerinden tedehhüş ederek kudurmuş kitleler ve agadiplerinde kalmış dermansız yaralılardan ibaret kaldı. Düşman ordularının malzeme-i harbiyesi hemen sülüsan itibariyle topraklarımızdadır.

Düşmanın esirlerden başka insan zayiatının yüzbinden nekadar fazla olduğunu tayin etmek müşküldür. Fakat selahiyet-i resmiye ile milletimize tebşir ederim ki, bizim insan zayiatımız dörtte üçü hafif yaralı olmak üzere on bin nüfusa baliğ olmaktadır.

Büyük Türk Milleti... Ordularımızın kabiliyet ve kudreti düşmanlarımıza dehşet,dostlarımıza emniyet verecek bir kemal ile tezahür etti. Millet orduları on dört gün zarfında büyük bir düşman ordusunu imha ettiler. Dört yüz kilometrelik fasılasız bir takip yaptılar. Anadolu-daki bütün memalik-i müstevliyemizi istirdat eylediler. Bu büyük zafer munhasıran senin eserindir. Çünkü,İzmir'mizi ihtirasat-ı siyasiye neticesinde adeta memnunen düşmana teslim eden heyetlerle milletin hiç bir münasebeti yoktu. Bursa'mızı istila eden Yunan kuvvetleri ise ancak İmparatorluğun askeri teşkilatıyla tevhid-i amal ve tevhid-i harekat ederek muvaffak olmuşlardı. Vatanın halası milletin rey ve iradesi kendi mukarreratı üzerinde bila kayd-ü şart hâkim olduğu zamandan başlamış ve ancak milletin vicdanından doğan ordularla müspet ve kati neticelere ermiştir.

Büyük ve Necip Türk Milleti, Anadolu'nun halâsı zaferini tebrik ederken sana İzmir'den,Bursa'dan,Akdeniz ufuklarından ordularının selâmını da takdim ediyorum.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ REİSİ
BAŞKUMANDAN
MUSTAFA KEMAL

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 116
Klasör No. 1763

141

TBMM KÜTÜPHANESİ

Vesika No-1446

ملته بياننامه

بويوك واصيل تورك ملتى ؛

اردولريمز ۹ ايلول ۳۳۸ صباحى ازميرمزى وينه ۹ ايلول ۳۳۸ اقشامى بروسه‌مزى مظفراً تخليص ايتديلر . اق دكز عسكرلريمزك ظفر ترانه‌لريله دالغه‌لانيور . آسيا ايمپراطورلغنه يلته‌نن كستاخ بردشمنك محاربه ميدانلرينه كلمك جسارتنده بولنان اردو قوماندانلرى ايله قوماندا هيئتلرى كونلردن برى توركيا بيوك ملت مجلسى حكومتنك اسيرحربى بولنيورلر . دشمنك باش قوماندان تعيين ايتديكى جنرال « تيريفوبيس » برچوق كيجه و كوندوز مأيوسانه محارباتدن وهرچارهٔ خلاصى تجربه ايتدكدن صوكره نهايت معيتنده‌كى جنراللر واركان حربيه‌لرى وقوماندا ايتديكى اردونك النده قاله‌بيلن بقاياسيله عرض تسليميت ايله‌دى . اكر يونان قرالى‌ده بوكون اسيرلريمز آره‌سنده بولونميورسه بوتاجدارلرك شعارى اساساً يالكز ملتلرينك صفالرينه اشتراك ايتمك اولديغندن محاربه ميدانلرينك فلاكتلى كونلرنده آنلرك سرايلرندن باشقه برشئ دوشونمه‌مك طبيعتلرندندر .

غرب فابريقه‌لرينك چليك زرهلريله قاپلانان معظم يونان اردولرى ارتق اناطولى طاغلرنده ضابطلرى طرفندن ترك ايدلمش زواللى سورولر ، جنايتلرندن تدهش ايده‌رك قودورمش كتله‌لر واغاج ديپلرنده قالمش درمانسز ياره‌ليردن عبارت قالدى . دشمن اردولرينك مالزمهٔ حربيه‌سى همان نلثان اعتباريله طوپراقلرمزده‌در .

دشمنك اسيرلردن باشقه انسان ضايعاتنك يوز بيكدن نه‌قدر فضله اولديغنى تعيين ايتمك مشكلدر . فقط صلاحيت رسميه ايله ملتمزه تبشير ايدرم كه بزم انسان ضايعاتمز درنده اوچى خفيف ياره‌لى اولمق اوزره اون بيك نفوسه بالغ اولمقده‌در .

بيوك تورك ملتى ! اردولريمزك قابليت وقدرتى دشمنلرمز دهشت دوستلرمزه امنيت ويره‌جك بركمال ايله تظاهر ايتدى . ملت اردولرى اون درت كون ظرفنده بويوك بردشمن اردوسنى امحا ايتديلر . درت يوز كيلو متره‌لك فاصله‌سز برتعقيب ياپديلر . اناطولى‌ده‌كى بوتون ممالك مستوليه‌مزى استرداد ايلديلر . بو بويوك ظفر منحصراً سنك اثركدر . چونكه ازميرمزى احتراصات سياسيه نتيجه‌سنده عادتا ممنوناً دشمنه تسليم ايدن هيئتلرله ملتك هيچ برمناسبتى يوق ايدى . بروسه‌مزى استيلا ايدن يونان قوتلرى ايسه انجق ايمپراطورلغك عسكرى تشكيلاتيله توحيد امال وتوحيد حركات ايده‌رك موفق اولمشلردى . وطنك خلاصى ملتك رأى واراده‌سى كندى مقوراتى اوزرنده بلاقيد وشرط حاكم اولديغى زماندن باشلامش وانجق ملتك وجدانندن طوغان اردولرله مثبت وقطعى نتيجه‌لره ايرمشدر .

بويوك ونجيب تورك ملتى ، ناطولينك خلاصى ظفرينى تبريك ايدركن سسكا ازميردن ، بروسه‌دن ، اق دكز افقلرندن اردولريكك سلامنى‌ده تقديم ايدييورم .

توركيا بويوك ملت مجلسى رئيسى
باش قوماندان
مصطفى كمال

143

VESİKA-NO. 1447

Urla garbı mahrecindeki Bağlık Tepede
13/9/38 saat 10,30 evvel

Berayı malûmat (Garp Cephesi Kumandanlığına)

KOLORDU EMRİ - Numara 24

1. Düşman Tuzla burnu-Yağcılar-Demirciliman hattında sebat etmekte ve Çarpan körfezinde bulunan bir harp gemisi mevziin sol cenahını himaye etmektedir.

2. 57 nci Piyade Fırkası henüz Urla'ya vasıl olmamıştır. Bu fırka yürüyüşünü tesri' ederek kasabaya girmeksizin Urla cenubunda içtima edecek, fırka kumandanı benim yanıma gelecektir.

3. Beşinci Kolordu 57 nci Fırkanın muvasalatını müteakip bu fırka ile beraber düşman mevziine taarruz etmek üzere şimdilik berveçhiati içtima edecek ve düşmanla sıkı temasta bulunarak kuvvetini ve müdafaa hattını esaslıca kesfedecektir. Fırkalar yekdiğeriyle irtibat-ı daimide bulunacaktır.

4. I nci Fırka Kuşcular garbında Çarmak civarında (fırkadan bir alay benim emrimde olarak inzibat için muvakkaten Urla'da kalacaktır) fırka Tuzla burnuyla Yağcılar'ın iki kilometre şimalindeki tepeye kadar olan mıntıkayı keşfettirecektir.

14 ncü Fırka tekmil mevcudu ile Sarıdamlar'da toplanacak ve Bağcılar'ın iki kilometre şimalindeki tepeden iki kilometre cenubundaki tepeye kadar olan mıntıkayı keşfettirecektir. 3 ncü Fırka Cumaköy garbında bulunacak ve Yağcılar'ın iki kilometre cenubundaki tepeden Demirci limanına kadar olan mıntıkayı keşfettirecektir.

5. Düşmanın ricatı halinde fırkalar emir beklemeksizin şiddetle ileriye atılarak düşmanla teması kesmeksizin takip edeceklerdir.

6. Ben Urla garbı mahrecindeki tepedeyim.

BEŞİNCİ KOLORDU KUMANDANI
FAHRETTİN

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 119
Klasör No. 1763

145

Vestka No-1447

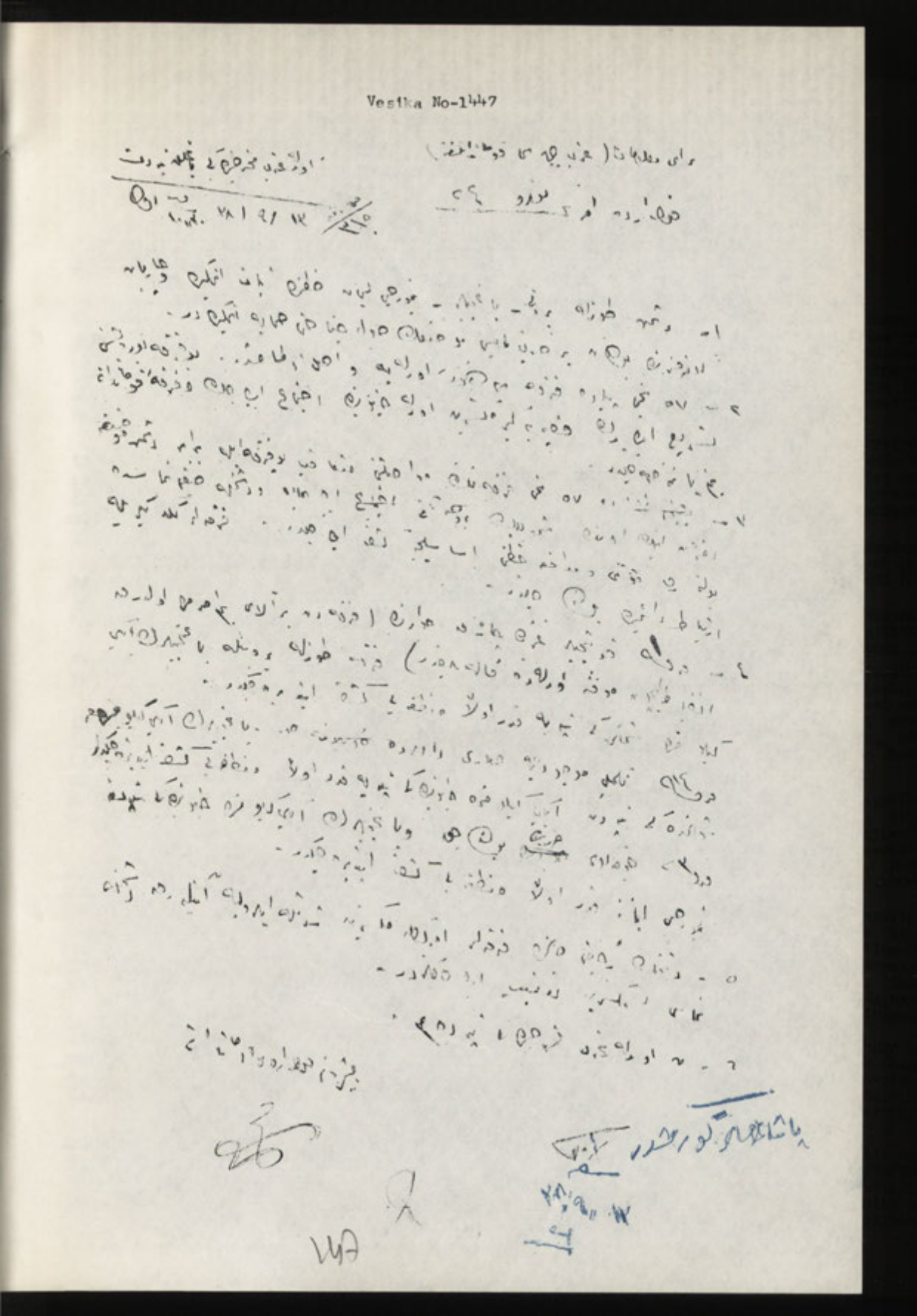

VESİKA-NO. 1448

BAŞKUMANDANLIĞA
ERKÂNIHARBİYE-İ UMUMİYE RİYASETİNE

13/9/38 Aksam raporu :

1. Birinci Ordu Mıntıkasında : 12/9/38 de Ekşisu-Poyraz burnu hattı şarkındaki arazi düşmandan tathir edilmiş ve kıtaatımız Urla'yı işgal etmiştir. Beşinci Kolordunun Urla'ya duhulünde 12 ağır makineli tüfekle birçok otomatik ve 400 kadar tüfek iğtinam edilmiş ve esnayı müsademede birçok düşman efradı maktul düşmüştür. Bağcılar dağına 12/9/3 akşam yapılan taarruz düşmanın kuvvetli müdafaası karşısında neticelenememiştir.

İkinci Kolordu mıntıkasında : 12/9/38 de yapılan taharriyat neticesinde Yenifoça mıntıkasında (3000) ve Eskifoça'da (600) kadar düşman ırkına mensup ahali bulunarak Manisa'ya sevk edilmiştir. Sahile karip Kumtepe kariyesinde Yunanlılar tarafından evlere doldurulup ihrak edilmiş erkek,kadın,çocuk olmak üzere otuz kadar Müslüman cesedi müşahede olunmuştur.

11/12-9-38 gecesini Bergama garbında geçiren beş bin kadar düşman döküntülerinden mürekkep bir kuvvetin Bergama'dan Dikili'ye gitmekte olduğu haber alınmış ve İkinci Süvari Fırkasıyla On dördüncü Piyade Fırkası 13/9/38 de Dikili istikametinde tahrik edilmistir.

Dört tabur piyade ve bir miktar süvariden ibaret bir düşman kuvvetinin 10/9/38 de Burhaniye civarından geçerek Ayvalik'a gittiği ve bu kuvvetin kayıklarla Midilli'ye geçtiği istihbar olunmuştur.

Dördüncü Kolordu mıntıkasında : Düşmanın Manisa'dan ricatında ihrak ettiği depoda 21 adet ahşap kısmı yanmış ve kamasız Mantelli sah topu,8 adet bu suretle yanmış 12 santimetrelik adi obüs, 8 adet on beşlik adi obüs, 8 küçük bomba topu, 1 adet gayrı kabil-i istimal on beşl uzun gemi topu,38 ahşap kısmı yanmış muhtelif-ül cins toparlak, üç bin kadar yanmış ve harap olmuş tüfek,200 kadar içi boş bomba,depo haricinde maatoparlak üç adet yanmamış Mantelli top bırakmıstır.

Birinci Kolordu Mıntıkasında : Yenikale tabyalarında yapılan taharriyatta kalelerde top mevcut olmayıp yalnız kale meydanında bir adet maatoparlak 12 Cm.lik muhasara topu vardır. Gemilere irkap edilmek üzere düşmanın Yenikale iskelesine getirdiği toplardan götüremeyerek terk etmiş olduğu 11 adet onbeş santimetrelik adi obüs bulunmuştur. Bunlardan altı adedinin kaması üzerindedir. Diğerlerinin kaması yoktur.Tabyalarda ve iskelede çok miktarda muhtelif-ül cins topçu cephanesi iğtinam olunmuştur.

13/9/38 zevalde Ermeni mahallesinde Suzan sokağında zuhur eden yangın itfaiyenin muavenetiyle serian bastırılmısken, muhterik hane civarında sıra ile birçok evlerden yangın zuhur etmiş ve bu harikin Ermeniler tarafından ika edildiği anlasılmıstır. İlk yangın bastırıldığı esnada Ermeni kilisesinden tüfek ve bomba ateşi yapılmıştır.Harikin itfasına çalışılmaktadır.

Menderes Müfrezesinden 13/9/38 de alınan 10/9/38 tarihli raporda müfrezenin 10/11-9 gecesini Tire mıntıkasında geçirdiği ve 11/9/38 günü vaziyete göre Bayındır veya Torbalı istikametinde yürüyeceği bildirilmiştir. Menderes mıntıkasında düşmandan iğtinam edilen top adedinin dokuz balig olduğu ve beş cephane deposu iğtinam edildiği bildirilmektedir.

149

VESİKA-NO. 1448 DEVAMI

2. İkinci Ordudan rapor alınamamıştır.

3. Bu rapor 18/9/38 saat 1 sonrada Arz edilmiştir.

GARP CEPHESİ KUMANDANI
İSMET

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 116
Klasör No. 1763

150

Vestka No-1448

باسه قوماندانلغنه :
ارکان حربیه رئاسته

ع

۲۸/۹/۱۲ اجتماع رایوری

۱- برنجی اردو منطقه سنه : [redacted] (۲۸/۹/۱۰) آقشامدن - یاپیلان یرده فعل شرقنده کی اعدام دسته سنه نظیر ایدلمه و تطاعنه اولدیغی اشغال اعتبار ایله برنجی اردو نك اردو لریه دخولنده ۱۷ آیر ماکلی تفنگله برچوق اوتومانیك و ۶۰۰ قدر نفوس اعتنام ایدلمه و اثنای مصادمده برچوق دشمن افرادی مقتول دوشمشدر. یالنیز طاغ سمته اجتماع ایدرك نوچه دشمن قوتلری مداوره تشبث ایتمشلرسه ده تمزیق ایدلمشدر.

اینجی اردو منطقه سنده : [redacted] (۲۸/۹/۱۰) یاپیلان تجاوز سنده برنجی فرقه منطقه سنده (۲۰۰۰) و اینجی فرقه ده (۶۰۰) قدر دشمن مقتول اصالی یاره لنمش و [redacted] سوه ایدلمشدر. ۱۵۰ قریب توپ ایله قریه سنده یوتانلرك طوپلدیغی اوله طوپلریله اوراده ایدلن غنائم، جمله سی اولمك اوزره اوتوز قدر مسلسلر جنسدن شایان ذکر اولدی.

۲۸/۹/۱۱ گیجه سی برنجی فرقه نك بر بلوك قدر دشمن دوگه تشکیلاتنه قارشی برقوتلی هجوم ویاخود کیچیلمه اولدیغی خبر آلنمشدر. دوگه ایله فرقه نك ۲۸/۹/۱۲ ده اولان دیگر بتون قوتلری ایله اجرا قلنمش هجوم ایدلمشدر.

دشمن طابور یاده و بتون سواریسی عیاشت پرانسه نوشاتلری ۲۸/۹/۱۰ ده یاغمه جوادنه باشلدیغی آیرالمه آتشلی و بوغوشمه قابیلیتلری دوام ایتمکده اولدیغی استنباط اولنمشدر.

دیگر طرفدن اردو منطقه سنده [redacted] جمعیتده اعدام ایدلمشدر. ۲۱ عدد اغتشاب مسلیاغمه وقاغه مالنه تجاوزی ۸ عدد یاغمه یورتمه یاغمه ۱۷ سایره اتهامیله ۸ عدد اعدام ایدلمشدر. ۸ کوچك یوك آرابه سی، ۱ عدد غیر قابل استعمال اتومبیل ایله ۲۸ استیلا قلنمشدر.

۲۴۹

VESİKA-NO. 1449

İzmir
13/9/38

GARP CEPHESİ KUMANDANLIĞINA

1. İzmir liman ve şehrinin düşman sefain-i harbiyesinin tecavüzüne karşı seddedilmesi için uzun menzilli toplarla torpil müfrezesine lüzum-u acil hasıl olduğundan Amasra'da bulunup biri Samsun'a nakil edilecek olan 45 çap tulünde 2 adet 15 Cm.lik sahil topu ile, Amasra'daki torpil müfrezesinin tekmil malzemesiyle hemen İzmir'e nakli ve ayrıca İstanbul'dan İzmir için uzun menzilli sahil topları celbine tevessül olunmasını ehimmiyetle rica ederim.

2. Müdafaa-i Milliye Vekâletine ve berayı malûmat Garp Cephesi Kumandanlığına arz edilmiştir.

ERKÂNIHARBİYE-İ UMUMİYE REİSİ
FEVZİ

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 116
Klasör No. 1763

153

Vesika No-1449

VESİKA-NO. 1450

Garp Cephesi Kumandanlığı
Harekat Şubesi
Numara

İzmir
13/9/38

İKİNCİ ORDU KUMANDANLIĞINA

CEPHE EMRİ- NUMARA 105

1. Bursa'dan tardedilen düşman hakkında(9/Eylül/38) akşam vaziyetinden sonra yeni malumat alınamamıştır, Bandırma,Balıkesir,Edremit, Ayvalık havalisi ahvali hakkında da malumat yoktur. Kırkağaç civarında dağlarda mevcudiyeti ihbar olunan 500 kişilik bir düşman kuvvetine karşı İkinci Orduca (11/9/38)de bir müfreze gönderilmiştir. Dikili mıntıkasındaki müteferrik düşman kuvvetleri ve hasım anasıra karşı Birinc Ordudan 13/9/38 de İkinci Süvari Fırkasıyla İkinci Kolordudan bir fırk gönderilmiştir.

İzmir mıntıkasında düşman 12/9/38 akşamı Urla şibihceziresinde Ekşisu-Poyraz burnu hattının garbına kadar tardedilmiştir. Bugün 13/9/ 770 rakımlı Yağcılar dağını işgal eden düşman dümdarına Beşinci Kolord ve 57 nci Fırka tarafından taarruz edileceği Birinci Ordudan bildirilmiştir.

2. İkinci Ordu kumandanlığı 6 ncı Kolordu ve 41 nci ve 61 nci Fırk larla beraber en geç 16/9/38 sabahı Akhisar'dan Balıkesir'e hareket ed cektir.

Kocaeli Grubu ve Üçüncü Kolordu İkinci Ordu emrine verilmistir. Ordunun vazifesi berveçhi atidir:

a. Eskişehir-Balıkesir-Edremit hattının şimalinde mevcut olması muhtemel düşman enkazını imha ve esir etmek bu aksam-ı memalikte hükümeti tesis,asayişi temin eylemek.

b. Gerek İstanbul'a ve gerekse Çanakkale'ye karşı icrası muhteme harekata muktazi mevaddı iaşe için aşar ve mubayaa nokta-i nazarından keşfiyatta bulunmak.

c. Eskişehir-Balıkesir-Edremit hattının şimalindeki mıntıkada te graf hatlarını ıslah ve tamir ettirmek;Cephe Kumandanlığı ile telgraf muhaberesi temini bilhassa mühimdir.

d. Kocaeli Grubu kıtaatının düşman enkazının tathirinden sonra İzmit mıntıkasında, Üçüncü Kolordunun Bursa mıntıkasında toplanması muvafıktır.

Kocaeli Grubu ve Üçüncü kolorduyla irtibat tesis edildiği ve bunların Ordu emrine alındıkları Cepheye bildirilecektir.Mezkur malûma alınıncaya kadar Cephe Kumandanlığı dahi Üçüncü Kolorduyla resen irtibat tesisine devam edecektir.

3. Birinci Ordu İzmir limanını bataryalarla serian müdafaa ve sedde cek bir vaziyetvucuda getirecek ve nevakit hangi bataryaların hangi me vzie yerleşmiş bulunacağını Cepheye bildirecektir. Ordu Balıkesir-Edr mit hattı cenubundaki düşman enkazını da süratle tathir edecektir.

Dördüncü Kolordu 19/Eylül/38 aksamına kadar Soma-Kırkağaç mıntı kasına yerleşmiş bulunacaktır.

4. İkinci Ordu Kumandanlığı Balıkesir'le Akhisar arasında süratle telgraf irtibatı tesis etmelidir. Telgraf irtibatı teessüs edinceye ka dar Ordu Akhisar'da İki zabit ve miktarı kafi atlı ve mümkünse bir oto

157

mobilden ibaret bir irtibat grubu tavzif ve terk edecektir.

Cephe Orduya ait emirleri ve evrakı saireyı Akhisar'da işbu irtibat kıtasına kadar isal edecektir.

5. Birinci ve İkinci Ordu Kumandanlıklarına (13/9/38) saat 6 sonrada yazılmıştır.

GARP CEPHESİ KUMANDANI
İSMET

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 119
Klasör No. 1763

عسكر جمهوري قوماندانلغي

قطعات ندي

ا.ر.ميه

٢٨/٩/١٧

آيلغي ا.ردو قوماندانلغنه

بحث امري — نمره — ١٠٥

١ — ا.ردو — دن طرد ايديلمه رشحه حققنده (٩ ايلول ٢٨ / اقشام وحققنده
صادر كيلن معلومات آلنه مباشر. باندر. بالكيسر. ا.ر.ميه. الوالي
جدالبسي احوالي حققنده معلومات بوحقه. فرقه اغاج بداره
طاغندره مجهوري اخبار اولونمه ٥٠٠ تسنيلك بركمه قوتنه
قاتي آيلغي ا.ردوجه (٢٨/٩/١١) ده بوطرزده — توزيلمشدر.
بديليه نفقه سنه كي شنده رشحه قوتلرنك ٥ خص فاصله قاتي
برنجي ا.ردو ده ٢٨/٩/١٢ ده آيلغي جواب حرقيله آيلغي نوبي ا.ردو ده
بر فرقه توزيلمشدر.
ا.ر.ميه نفقه سنه رشحه ٢٨/٩/١٧ اقشامي اوزرك شبه جزيره سنده
آتش صو — يورانه بردن خفلق غربنه قدر طرد ايدلمشدر.
بوقوده ٢٨/٩/١٧ ٧٧٠ اعدامي بالجمله طاغن اشغال ايديلمكله
وسائينه بشنجي قول ا.ردو دن ٥٢ نجي فرقه طرفندن تعرضه ايديلمكده
برنجي ا.ردو ده بيله برلشمشدر.
٢ — آيلغي ا.ردو قوماندانلغنك ٤ نجي قول ا.ردو دن ٤١ نجي و ٢١ نجي فرقه كرك
برابر الچه (٢٨/٩/١٦) صباحي احتفاظ ديه باكليره
حركت ايده جكدر.
قوجه ايلي غروبي و اوجنجي قول ا.ردو آيلغي ا.ردو امرينه وبرلشمشدر.
ا.ردونك بطيئي يوكو آتيسي. ا.ر.ميه خفلق شمالنده مولدداولس
آ — اسكنده — باكليره قدر اولان ساحل داخيلنه بواقسام محاكمه حكومتي
محل رشحه انقاضني اجرا ايلمك
تأسيسي، اساسي تأمين ايلمك
تأسيسي، تركيه حياتيه قاتي اجراسي محتمل صيانة
٤ — كرك استانبول و كرك حياتي اكوه اعتبار و بايه نقطه نظرندن
نقطه مواد احتياطيه
تشخيص بولنمه

159

٨- اقتضیه - بالکبره - ادریه خطف شمالنده کی منطقه ده تلغراف خطلرینی اصلاح و تعمیر ایتدیرمك ؛ جمعه قوماندانلغی ایله تلغراف مخابره سی تأمین بالمخابره مهمدر -

٩- قوجایی غروب قطعاتنك رشمه انتقاصنده تعمیر ایدمدیکی خطه ازمیر منطقه سنده اوچنجی قول اردوندن بوسه منطقه سنده طوپلانمسی موافقدر -

اوچنجی قول اردو و اوچنجی قول اردو ایله ارتباط تأسیس ایدلمك وزره قوجایی غروبی و اوچنجی آلنقاری جمعه یه بیلدیریلیه جکدر - مذکور مطلوع ح اردو امریه آلنقاری جمعه یه بیلدیریلیه جکدر - اوچنجی قول اردو ایله ارتباط تأسیسنه دوام ایده جکدر -

١٠- ازمیر لیمانی بکلیه لرله بربیرلرینه مدافع وسائط بولندیرلمق وحفظیت وضوده - تیره جك و نوقت صانکی بکلیرلك صانکی مدافعه یه لزوم بولنه جق جمعه یه بیلدیریلیه جکدر - اردو بالکبره اردسیه خط جونشه کی رشمه انقاضنده رشته تلغراف ایده جکدر -

قول اردو (١٩/١/١٩٢٢) اقتضامنده قدر صوده - قرقه اغاج دره سنی بولنسه بولنه جقدر -

منطقه سنه بولنسه بالکبره لحمه - ایده سنده رشته تلغراف قوماندانلغی تلغراف ارتباط تأسیس ایتدیه قدار اردو

١١- ایلنجی تأسیس ایتلیدر - کاهی آتای و ممانسه براوتومبیلده ارتباط تأسیس ایدلیدر - کاهی آتای و ممانسه براوتومبیلده قوماندانلغی ایله ضابط و مقدار تلغراف ایده جکدر -

عملیات بر ارتباط غروبی توظیف و ترك ایده جکدر -

بیجه اردوی ارکان حربیه امرلری و اوامر ساره یی مخابره ایتمك ایچون ارتباط قطعه سنه قدر ایصال ایده جکدر -

(٢٠/٩/١٩٢٢) سعت ٦ ده حرکت ایده جك اوچنجی قول اردو قوماندانلغی ارکان حربیه سنه بیلدیریلمشدر -

غرب بیجه سی قوماندانی

١٦٥

VESİKA-NO. 1451

URLA
13/9/38 saat 11 sonra

KOLORDU EMRİ-NUMARA 25

Garp Cephesi Kumandanlığına(berayı malûmat)

1. Düşman Ekşisu-Yağcılar dağı-Gelinmezarı şarkı hattında cenahları denize ve donanmasına müstenit olarak mukavemet etmektedir.Bu düşman bir alaydan fazla piyade ile iki batarya tahmin edilmiştir. Çarpan limanındaki harp gemisi de kıtaatımıza yan ateşi yapmaktadır. Bu düşman kuvvetlice bir dümdardan başka bir şey değildir.

2. Beşinci Kolordu,Elli Yedinci Fırka ile beraber 14/9/38 sabahı fecirle beraber bu düşmana taarruz edecek ve bunu mevziinden atarak şiddetle takip edecektir.

a. 57 nci Fırka bu gece Urla'dan Yağcılar'a hareketle fecirle beraber Yağcıların garbındaki (770) rakımlı tepeye taarruz ve bu tepeyi zaptederek Ulaştıran istikametine ilerleyecektir.

b. Üçüncü Süvari Fırkası: Yağcıların cenubundan Söğüt istikametinde taarruz ederek düşman sağ cenahını ihata ve hattı ricatını kat' edecektir.

c. 14 ncü Süvari Fırkası bu gece Dağcılar'ın iki kilometre şimaline hareketle yarın sabah 57 nci Fırkanın sağ cenahında olmak üzere mezkur fırka ile beraber Yağcılar dağına taarruz ve buranın zaptını müteakip Tatarlı istikametinde düşmanı sıkıca takip edecektir.

d. Birinci Süvari Fırkası yarın fecirle beraber meyhane dağı istikametine taarruz ederek Kavaklı deresinden Deveci boğazı istikametine ilerleyecektir.

3. Ben yarın sabah Yılanlıdere ile Yağcılar arasındaki tepede bulunacağım.

4. İşbu emir 13/9/38 saat 11 sonrada Urla'dan yazılarak fırkalara süvari ile gönderilmiş ve bir sureti Garp Cephesi ve Birinci Ordu Kumandanlıklarına takdim edilmiştir.

Beşinci Kolordu Kumandanı
FAHRETTİN

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 119
Klasör No. 1763

161

Vesika No-1451

اورله
۱۳ / ۹ / ۳۸
ع ۱۱ صکره

قوه اردو امری ۲۵

غرب جبهه‌سی قوماندانلغنه (برای معلومات)

۱- دشمن آتشی‌سو - یاغیلرده‌کی - کلیه مزاری شرقی خطنده عناصرلری ذکره و دونتالسنه
مستند اوله‌رق مقاومت ایتمکده‌در. بو دشمن بر آلایدن فضله پیاده ایله آلی بطریه تخمین
ایدلمشدر. چارپایه لیماتره‌کی حرب کمیسیده قطعاتمزه یان آتشی یاپمقده‌در. بو دشمن
قوتلیجه بر دمداردن بشقه بر شی دکلدر.

۲- بشنجی قوه اردو اللی یدنجی فرقه ایله برابر ۱۴ / ۹ / ۳۸ صباحی مجرله برابر بودشمن
تعرض ایده‌جک و بونی موضعندن آتیلرق شدتله تعقیب ایده‌جکدر.

آ) ۵۷ نجی فرقه بوکچه اورله‌دن یاغیلره حرکتله مجرله برابر یاغیلرک غربنده‌کی (۷۷۰) رقملی
تپه‌یه تعرض و بو تپه‌یی ضبط ایده‌رک اولا شدیدانه استقامتنه ایلرولیه‌جکدر.

ب) اوچنجی سواری فرقه‌سی: یاغیلرک جنوبندن سکود استقامتنده تعرض ایده‌رک
دشمن صاغ جناحنی احاطه و خط رجعتی قطع ایده‌جکدر.

ج) ۱۴ نجی سواری فرقه‌سی بوکچه یاغیلرک آلتی کیلومتره شمالنه حرکتله یارین صباح
۵۷ نجی فرقه‌نک صاغ جناحنده اولمق اوزره تدبیر فرقه ایله برابر یاغیلر طلیعه
تعرض و بورلک ضبطی متعاقب تاراج استقامتنده دشمن صیغیجه تعقیب ایده‌جکدر.

د) برنجی سواری فرقه‌سی یارین مجرله برابر بخانه صاغی استقامتنده تعرض
ایده‌رک قوافلی دره‌سندن دوه‌جی بوغازی استقامتنه ایلرولیه‌جکدر.

۳- ۳ یارین صباح بیلانلی دره ایله یاغیلر آره‌سنده‌کی تپه‌ده بولنه‌جغم

۴- شبو امر ۱۳ / ۹ / ۳۸ ع ۱۱ صکره‌ده اورله‌دن یازیله‌رق فرقه‌لره
سواری ایله کوندرلمش و بر صورتی غرب جبهه‌سی و برنجی اردو قوماندانلغنه
تقدیم ایدلمشدر.

بشنجی قوه اردو قوماندانی

۱۰ / ۹ / ۳۸

163

VESİKA-NO. 1452

Birinci Ordu Kumandanlığı
Şube: 1

İzmir (Bornova)
14/9/38

GARP CEPHESİ KUMANDANLIĞINA

C. 105 Numaralı Cephe emrinin Üçüncü Maddesine :

1. İzmir körfezini düşman sefainine karşı sed ve müdafaa etmek üzere Cephe Ağır Topçu Alayı memur edilmişti. Bu alayın dün almış olduğu tertibat berveçhi atidir:

Onbeşlik bir Obüs bataryası Abdullahağa çiftliğinde
Onbeşlik bir Obüs bataryası Abdullahağa çiftliği ile Kilizman arasındaki Pilavtepe'de
İki toplu Rus muhasara bataryası Kilizmanın garbında
Üç toplu Fransız muhasara bataryası körfezin şimal sahilinde Üçtepeler'de mevzilerdedir.

Bunlardan başka Sekizinci Fırkanın bir sahra bataryası ile bir kırop cebel bataryası Abdullahağa çiftliğinin şarkındadır. Bataryaların mevzilerini ve ateş sahalarını gösterir bir kroki merbuttur.

2. Bu tertibat körfezin tamamen seddine gayrı kâfidir. Bunun için Kösten adasının işgali her halde lazımdır. Adanın işgali için ihzarat yapılması Birinci Kolorduya emredilmiştir.

Adanın işgalinden sonra alınacak tertibat ayrıca arz edilecektir efendim.

Birinci Ordu Kumandanı
Ferik
Nurettin

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 119
Klasör No. 1763

165

Vesika No-1452

برنجی اردو قوماندانلغی

ازمیر (بورنووه)
٢٨/٩/١٤

غرب جبهه سی قوماندانلغنه

ج. ١٠٥ نومرولو جبهه امرینک اوچنجی ماده سنه :

١- ازمیر کورفزنی دشمن سفائنه قارشی سدون افعه ایتمک اوزره جبهه آغر طوپجی آلایی مأمور ایدیلمسی ایدی
بو آلایک دون آلمسه اولدوغی ترتیبات بر وجه آتیدر :

اون بشلک بر اویوس بطریه سی عبدالله آغا چفتلکنده
اون بشلک بر اویوس بطریه سی عبدالله آغا چفتلکی ایله کلزمان آراسنده کی بیلاوتیه ده
ایکی طوپلی روسی محاصره بطریه سی کلزمانک غربنده
اوچ طوپلی فرانسز محاصره بطریه سی کورفزک شمال ساحلنده اوچ تپه لرده موضعلرده در.
بونلردن باشقه سکزنجی فرقه نک بر صحرا بطریه سی ایله بر قروب جبل بطریه سی عبدالله آغا چفتلکنک شرقنده
بطریه لرک موضعلرینی و آتش ساحه لرینی کوسترن بر قروکی مربوطدر.

٢- بو ترتیبات کورفزک تماماً سدینه غیر کافیدر بونک ایچون کوستن آطه سنک اشغالی هر حالده لازمدر
آطه نک اشغالی ایچون احضارات یاپیلماسی برنجی قول اردویه امر ایدلمشدر.
آطه نک اشغالندن صوکره آلناجق ترتیبات آیریجه عرض ایدیله جکدر افندم

برنجی اردو قوماندانی
فریق

دائمی اوارده هنگامه طوراری
تخصیص ایده بیلورز ؟
ج ١٤ ایلول

167

4. Beşinci Kolordu Mıntıkasında; Bağcılar dağında bir alay piyade ve iki batarya tahmin edilen düşman dümdarı geriye atılarak mevzii kıtaatımız tarafından tamamen işgal edilmiş ve Çesme istikametinde şiddetle takip edilmekte bulunmuştur. Çesme şosesi üzerindeki köprüler düşman tarafından tamamiyle tahrip edildiği için top ve arabaların geçirilmesinde müşkilâta tesadüf edilmektedir. Çarpan limanında düşman kuruvazörü ile torpidosu kolordunun sağ cenahına ateş etmektedir. Urla'da kilise ve mektep binalarına tahassun eden (1000) kadar müsellah Yunanlı Rumlar bu sabah 14/9/38 erlence kasabanın bazı mahallerini ateşleyerek Özbek istikametinde savunmuşlardır. Bir süvari bölüğü bunlara takip etmektedir.

5. Menderes Mıntıkası Kumandanlığından yazılan ve bugün vasıl olan 7/9/38 raporuna nazaran Burhaniye mıntıkasında evvelce tarafımızdan tahrip edilen üç demir köprünün düşman tarafından tamir edilmiş olduğu, binaanaleyh Sarayköy'den Nazilli'ye kadar demiryolunun sağlam olduğu bildirilmektedir. Ve keza 8/9/38 tarihli diğer bir raporuna nazaran da 7/9/38 zevalinde müfreze tarafından Aydın'ın işgal olunduğu ve Sultaniye mektebi, debboy, üçkışla ve ahzıasker şubesinden başka şehrin kâmilen düşman tarafından ihrak edildiği bildirilmiştir. Menderes müfrezesinden 74 ncü Alay ve hat muhafız bölüğü Rus ve Kırop cebel bataryaları ile karargâh Selçuk'tadır. 46 ncı Alay da Tire'den Selçuk'a celbedilmektedir. 13/9/38 tarihinde 59.ncu Alay Selçuk'dan Söke'ye tahrik edilmiştir. Alay kısmı küllisiyle Söke'de kalacak yalnız birer bölüğü Kuşadası ve Sarıkemer'de bulundurularak Küçükmenderes mansabı ile V şilikos körfezi arasındaki sahil kısmı tathir ettirilecektir. Ayrıca ufâk müfrezelerle Çine, Bozdoğan kazalarında da taharriyat yapılacaktır.

6. Üçüncü Süvari Fırkasının 8/9/38 tarihli raporuna nazaran mezkûr fırkadan Gaziemir'e gönderilen bir müfrezesi 8/9/38 saat 2 sonrada düşmanın teyyare hangarını bastığı ve sağlam üç tayyareyi ihrak ettiği anlaşılmıştır.

7. Kokaryalı ve Punta mevkilerinde düşmanın terk ettiği telsiz telgraf istasyonları Ordu ve Birinci Kolordu telsiz istasyon kumandanlığından keşfettirilmiş ve bunların Orduca tamirlerinin mümkün olmadığı anlaşılmıştır. Bu hususdaki rapor derdest-i taktimdir.

8. Bu rapor 14/9/38 12,30 sonrada Garp Cephesi Kumandanlığına arz edilmiştir.

HAŞİYE: Düşmanın Kösten adası civarında bulunan dört torpidosuyla Kılkış zırhlısı saat 6 evvelde Adalardenizi'ne doğru çıkmış ve bir torpidosu da Kösten adası civarında dolaşmakta olduğu görülmüştür. Saat 11 evvelde iki İngiliz torpidosunun, saat 5 sonrada bir İngiliz zırhlısıyla diğerbir torpidonun ve bazı sefaini ticariyenin limandan çıkarak Adalardenizi istikametinde hareketleri görülmüştür.

BİRİNCİ ORDU KUMANDANI
FERİK
NURETTİN

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 119
Klasör No. 1763

169

VESİKA-NO. 1453

İzmir (Bornova)
14/9/38 saat 11,30 sonra

GARP CEPHESİ KUMANDANLIĞINA

14/9/38 Akşam Harp Raporudur :

1. Birinci Kolordu Mıntıkasında; İzmir şehrinde 13/9/38 zevalinde başlayan yangın elan devam etmektedir. İtfasına çalışılmakta olup yakında önü alınması muhtemeldir. Yangının itfası için Ermeni mahallesine gidenlere bazı binalardan bomba ve silah istimal edilmiştir. Yangının Ermeni ve Rumların millî teşkilâtının tertibi ile olduğu ve bunların İngiliz konsolosundan son iki gün zarfında gördükleri teşvik ve tergip ile yapıldığı istihbar edilmekte ve bu husus bazı mahafil-i ecnebiye tarafından teyid olunmaktadır. Yangında evleri yanmış olan bütün Hristiyanlar ve tebaa-i ecnebiye harikin Ermeniler tarafından kasden yapılmakta olduğunu söylemektedirler. Harik faillerinden birkaç kişi maktul düşmüş ve bir miktarı da cürmü meşhut halinde yakalanmışlardır.Şehrin muhtelif nukatında ve benzin depoları civarında da müteferrik yangınlar ika edilmiş ve söndürülmüştür. Evvelce şehri terk etmiş olan İngiliz tebaasından maada şehirdeki İtalyan,Fransız tebaaları dahi mezkûr hükümetlerin efradı tarafından vapurlara irkap edilmiş Rum ırkına mensup olanların vapurlara gitmeleri menedilerek bunlar rıhtıma ve dahil-i şehre sevkedilmişlerdir.

2. İkinci Kolordu Mıntıkasında; İkinci Süvari Fırkası 13/14-9-38 gecesini Reşadiye iskelesinde geçirmiş ve bugün 14/9/38 alessebah Dikili mıntıkasına hareket etmiştir. Mezkûr Fırkanın Reşadiye nahiyesi müdüründen ve Yedinci Fırkanın Dikili'den gelen ahaliden yaptıkları tahkikata nazaran Dikili'de düşmandan eser kalmamıştır. Mezkûr istikamete tahrik edilen 14 ncü Fırkadan henüz rapor alınamamıştır. Bugün saat 9 evvelde Eskifoça hizasından İzmir'e doğru açıklardan bir düşman kruvazörü geçmiş ve bunu kendisini iki dakika su üzerinde gösteren bir tahtelbahir takip eylemiştir. Mezkûr kruvazör 12 zevalde Foça'dan simale doğru geçmiştir. 11,30 evvelde mensubiyeti tefrik edilemeyen iki torpido İzmir limanından Akdeniz'e çıkmıştır. Saat 10 evvelde bir Türk ve 12 zevalde 1 düşman tayyaresi Eskifoça üzerinden geçmişlerdir. 11,40 evvelde İzmir istikametinden gelen ve işareti Fransız bandırasına benzetilen bir tayyare de Tuzla üzerinden Akdeniz'e geçmiştir. Foçalardan şimdiye kadar düşman ırkına mensup ahali dört kafile halinde Menemen'den Manisa'ya sevkedilmiştir.Halen Foça şibhicezîresinde düşman ırkına mensup ahaliden hiç kimseye tesadüf edilememekle beraber dağlarda taharriyata devam edilmektedir. Foçalar'da 51 silah elde edilmiştir.Foça kazası eşrafının daha evvelce eşyalarıyla birlikte kamilen Midilli'ye firar ettikleri ve bir kısmının da Foça karşısındaki hâli adalarda bulundukları anlaşılmıştır. Foça kazası dahilinde şimdiye kadar 38 beygir, 64 merkep,34 sığır,5114 koyun ve keçi toplanmış ve Yenifoça'da 30 ton zeytinyağı,3 ton dakik,20 ton buğdaya İkinci Kolordu namına vaziyet edilmiştir.

12 Cm.lik üç toptan ibaret Fransız muhasara bataryası İzmir limanının müdafaası maksadıyla Üçtepeler'e tabya edilmiş ve bir piyade bölüğü de muhafız olarak batarya emrine verilmiştir.

3. Dördüncü Kolordu mıntıkasında; Şark-ı karip Çerkez İttihat Kulübüne dahil beş kişi derdest edilmişse de esnayı nakilde firara teşebbüs ettiklerinden bilmüsademe telef edilmiştir. Bunlardan başka daha altı kişi derdest edilmiştir.

170

(ایر ابورنوزه)
۲۸/۹/۱۴
۱۲ صبح

غرب جبهه سی حقنده اطلاعات

۲۸/۹/۱۴ آخشام وقتی ایدرلیده:

۱- برنجی قول اردو منطقه سنده: ایر سهرده ۲۸/۹/۱۲ نوالده باشلایان یانیه الآیه دوام ایتمکده در. اطفائیه جالیشمالرینه اولدقجه یاقینده آتشلر آچیلمقده در. یانغینلر اطفائی ایدره اوزرینه محاسنه ایدیلمکده در. بنالردن بریاده سلاح و استعمال ایدیلمشدر. یانغینلر اوزرینه ملی تشکیلاتنك ترتیب ایلدوغی دیویزیونلرك انظار دقتنه سنده جمله سنك آیکی کوره طرحنده گوره دکماری تشویقیه و ترغیب ایدیلمکده در. استعمار ایدیلمکده در. بو حصوصی سعیه محلی اجنبیه طرحنده تأیید ایلدوغی مقدده در. یانغینلر اولری یانمه اولدوقلری بوقته حرسنیالر و تبعهٔ اجنبیه اجنبیه طرحنده تحصیراً یاپیلمقده اولدوغی سویلمکده در. کرمیه نا عملانه برقاچ کرتی مقتول و دوکمه و برقاچ یاره جریحه شرحدر حالده یاقالانمشدر. بشقدن مختلف نقاطده و بترنه دیوارلری هدایه ده متفرقه یانغینلر اتباع ایدیلمیه دوسه و روسلشدر. اوچ سهرلی زل اجنبیه اولان انظار تنبه سنده ماعدا استهزا ده کی ایتالیانه فرانسز تبعه لری دخی مذکور جمعیتلر افرادی طرحنده رابورلره ارکاب ایدیلمیه روم عرقنه منسوب اولانلر ده رابورلره گیجه لری منتظر ایدیلمکده در. بنجمه دوامنی شهره سوق ایدیلمشدر.

۲- آیکنجی قول اردو منطقه سنده: آیکنجی راه فرقه سی ۲۸/۹/۱۴ گیجه سی پشادیر اعلامنده گیرسه وبترنه ۲۸/۹/۱۴ علی الصباح دیکیلیه منطقه سنه حرکت ایتمشدر. بترنه فرقه نك پشادیر ناحیه سی مدیریتنده و بدین فرقه نك دیکیلیه ده کی اهالیده یاپدقاری تحقیقاتدن نظراً دیکیلیده و کیندیه اثر قالمامشدر. مذکور استقامتده تحریکات ایدیلمه مخ ده هنوز رابور آلنامامشدر. بولونه اولان اسکی فوجه منسوب اولدوغی آشیقاردیه برد کمه قره دره ده گیجه و بوگون کندیسنی آیکی دقیقه صوانوزه گوسترمه یرتحت الحمایه ایدیلمشدر. مذکور قره دره ده ۱۷ نوالده فوجه سی سکمال درجه گیچمشدر. ۲/۳ اولده منسوبیتی تفریق ایدیلمیه رک ایکی حده سیده ایرلجه سویله آله دکزه جیقمشدر. دیگر اولده یرتحت الحمایه و ۱۷ نوالده برد کمه جیلاره اسکی فوجه اوزرینه یورومشدر. ۲/۳ اولده ایسه استقامتده گلمه واقع اولدقجه یاندیرمه سی یاکزه دیمه یرجیلاره ده اوزرلرینه آله دکزه گیچمشدر. فوجه اوزرینه سکزنجی فرقه دکمه عرقنه منسوب اهالی درت قاطر حالده سنه سنه سویله ایدیلمشدر. حالا فوجه شه خرمه دکمه عرقنه منسوب اهالیدن گیچمیه یقین اولدقلری کلابر طاغده دکه یاپه رق دوام ایلمکده در. فوجه اوده (۱۵) سلاح الده ایدیلمشدر. فوجه قومندانی اشرافنده دقتلو اوچ استیلام یاپلمکده کا مذکور یاللاری یه خراب یه کاری دیرمکده ده فوجه یانیزده کی آغه اوده بولونمقده در. فوجه قومندانی آکلاشیلمشدر. فوجه قومندانی داخلنده سنجیدی یه قدر ۳۸ باکر ۲۴ گیره ۲۴ صبنی ۱۱۴ حوتوبه دکین طوپلانمشدر. دیگر فوجه ده ۳۳ طون زیتوبه یاغی ۳۰ حرارت وقیه ۳۰ طره لغه ایله اکلی قول اردو نامنه ضبط ایدیلمشدر.

171

۱- الله او ج موجبه عبارت ذاتی می‌شود لطیفی از برای تمام مدافعین مقصد او و تبعه تقبیح ایشان و برپا داده بلوکی ده می‌نظر اولیاء الله لطیف او نیز در گشته.

۲- دشمن تحت قول او در منطقه سنده مرتبه قریب و کراتی و خلوتی داشتی سبب کش دوست ایشان و آنها نقله فراره تشبث ایده کلمه به بالصاده تلف ایدلشه. بونلرده بشقه دها آغو کشی دوست ایدیلیشه. آزاده یا دوستان ایدیلیشه

۳- بشقی قول اردو منطقه سنده یا نخله ها هنده دکه کی به آشیار او مناطق نقطه و قشتیر کی ماً اشغال ایدلشه و همیشه استقامتی نه تا تعقیب ایدیلمکه بولونشه. همیشه می اذن و رضا کده یاد رشه طانشه تا تعقیب ایدیلمکی ایچون هراب و آبادان گچمکی سرعتله تعقیب ایدیلمکه در چاپلیانه لوازم دشمه قوماندانی ایله حلوه بیدوس قول اردو نک صاغ جناح آسه اتمکه در. اوراده کلیاً تکسیر یاره خسته (۱۰۰) قدر مسلح یونانلی مودلو جا ۱۱۴ / ۹ / ۲۸ ایچون قصبه نک غربه محاذیه آتشلی استحکامات صادر گشتدر. پرسوای بلوکی به نوری متقب اتمکه در.

۲۶۵

۵- سنه سی مفتاح انلشه ایچون بیه دیلوره زمان اولانه ۲۸/۹/۲ ایلدرینه قدر آرهانیه منطقه سنده اولی طانخوده تخریب ایده نگی او زره در کیریلیه دشمه طرفنده تخریب ایدیلمکه اولان رفعه باشه علیه ایلدرینه نازلقاه یه قدر دوام ایلدوقی حالده بیلکیره در. وکذا ۲۸/۹/۸ تاریخنه دیکر بیه ایده نقطه در. ۲۸/۹/۷ تاریخنه قدر مفتوح طانشه ایدیلمکه اولان سنده سی مفتوح و سلطانیه نکی دیره کاری ایچون تخریب ایدیلمکه شعبه سنده باشقه شهدل کما بدا دشمه طرفنده اولانه ایده بلکه بیدیلمکه در. سنده سی مفتوح و سنده الای ۱۴۲ دخل مواقل بلوکی روس و توپ جبل بلوکه ۱۲ خاره کاه سلیوده در. ۴۶ ده تیره و ده سلیوده حلیب ایدیلمکه در. ۲۸/۹/۱۲ تاریخنه ۵۹ سلیوده سوکایه تخریب ایدلشه. آلای قتم کلیسیلم سوکا ده قدر لاهیه بابلار بولونشه آکلاشه جاری کرده بولونشه و دلالده کوچیه سنده سی منصور ایلر اسبلیقوی کوپرو فری آرو شرح کی مسائل فنی نظر ایتیه ایدیلمکه آبیه ارفانه مفتوح لرک حینه بوزطلمانشه قضا لشده ده تخریبات بایلا جقدر.

۶- اوطیو سوای ذوقنا ۲۸/۹/۸ تاریخنه بیلوره نظراً مذکور فرقه دن منفذه ایره کوسنه یه به مفتوح سی ۲۸/۹/۸ صرکی ده دشمن طیاره مهانتی به صدیق و صاغلام اوچ طیاره یا واحد اینکه آکلاشیلمشه

۷- خفتانلی ده یدنظ سوفلی چه دشمه ترک اسیر تخریب قطاری سیاسیون ندی ایدوب دیر قول اردو نک تر استه کیره خانه نک تشه ایدیلمسه و بونلرک اردو چه تر اراضی تکه اولانی آکلاشیلمشه بوصورتله ایدیلمه کیده

۸- بو ایده ۲۸/۹/۱۴ پچ صرکی ده عزیه جه سی خانه انلقه عرصه ایدلشه.

حاشیه: دشمن کوسنه آطه سی جوارنی بلوناه دن طولیه سیدیکنه ز چلب سیاوزده آکلار دکزیه دوشمکده جیقه دیه حلوه بیدوس ده کوسنه آطه سی جوارنده دو لاشمقده اولدوقی آکلاشیلمشه

۱- اوله اکه اعلاء ایدیه و سنک یا صرکی ده عزیه الغزه سیدیکنه بیدیه حلوه بیدوس و بچه سفانه نی بیوندوه لیانه سیه صیقلاه آطه لرکی سفانه جه کنده کوره لمشه

بخاره و خانه نی

فریده

172

VESİKA-NO. 1454

BAŞKUMANDANLIĞA
ERKÂNIHARBİYE-İ UMUMİYE RİYASETİNE

15/9/38 Akşam raporu :

1. Birinci Ordu Mıntıkasında : İzmir şehrinde 15/9/38 zevalinde söndürülmüş olan yangın saat 2 sonrada muhtelif nukattan yeniden başlamış ve itfasına teşebbüs olunmuştur.

2 nci süvari Fırkası ve 14 ncü Piyade Fırkası 14/9/38 zevalde Dikili'ye muvasalat etmişlerdir. Düşman 13/14-9-38 nısfıllleylinde Dikili'yi tamamen tahliye etmiş ve şehre ateş vermişse de şehrin kısmı azamı yangından masun kalmıştır. 2 nci Süvari Fırkası 14/9/38 de Dikili'den Ayazment istikametinde hareket etmiştir.

Çandarlı mıntıkası,Foça ve Menemen kazaları düşmandan tamamen tathir edilmiştir. Akhisar-Manisa demiyolu,telgraf hatları tamir edilmiş ve 13/9/38 den beri bu iki kasaba arasında muhabere teessüs etmiştir.

Urla mıntıkasında: Urla'da mekteb ve kiliseye tahassun edip firar eden müsellah Rumlar kasabaya ateş vermişlerdir.Yangın devam etmektedir.

Üçüncü Süvari Fırkası 14/9/38 de Bagcılar'dan hareketle Söğüt üzerinden Zeytinli garbına vasıl olmuş ve Deveci boğazının düşmanın bir alay piyade ve bir batarya kadar top tahmin edilen düşman tarafından işgal edildiğini keşfetmiştir. Fırkanın Alaşar-Aşağıgöl-Yukarıgöl istikametinde ilerleyeceği bildirilmiştir. 15/9/38 saat 10,30 evvelde yaptırılan tayyare keşfinde; düşman düzmdar kıtaatının Alaçay'ı geçtiği, Çeşme'de iskele civarında irkap ile meşgul büyük bir kalabalık ve Çeşmenin açığında birkaç harp ve elli büyük nakliye gemisi ile layuat yelkenli sefain bulunduğu görülmüştür.

2. İkinci Ordu Mıntıkasında : Ordunun 15/9/38 de alınan 12/9/38 tarihli raporuna nazaran Altıncı Kolordu 12/9/38 de On altıncı Fırkasıyla Akhisar şimali garbisinde,Altmış birinci Fırka ile Akhisar şarkında,On yedinci Fırka ile Akhisar cenubu garbisinde konaklara yerleşmiştir.

Kırkağaç civarında vucudu haber verilen düşmanı takip etmek üzere Kırkağaç istikametinde bir müfreze sevkedilmiştir. Kırkağaçla telefon irtibatı tesis edilmiş ve Soma'dan ricat eden düşmanın 5:7 birraddesinde olduğu ve bu kuvvetin Bergama'ya varamayarak Reşadiye'ye geçtiği, Soma'nın nısfının yandığı istihbar edilmiştir.

Gine 15/9/38 de alınan İkinci Ordunun 14/9/38 saat 11 evvel iretli raporuna nazaran Kütahya'dan Gediz-Sındırgı istikametinde çekilen düşmanı takibe memur 159 ncu Alay 13 Eylül 38 de Akhisar'a muvasalatla fırkasına iltihak etmiş ve yalnız 61 nci Fırka Süvari Bölüğü Babaköy-Yaylaköy istikametinde düşman olup olmadığını keşif ve varsa takip ve imha etmek vazifesini almıştır. 159 ncu Alay işbu düşman kuvvetiyle Semav'ın 15 Km.şarkında Ilıca'da ve Sındırgı'da yaptığı müsademede 10,5 cm.lik kamasız bir obüs topu ile cephane,mevaşi vesaire iğtinam etmiştir.

3. Bu rapor 19/9/38 saat 1 sonrada arz edilmiştir.

GARP CEPHESİ KUMANDANI
İSMET

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 119
Klasör No. 1763

173

Vesika No-1454

باش قوماندانلغه

ارکان حربیه عمومیه ریاستنه

٢٨/٩/١٥ اقشام راپوری

٢٨/٩/١٥

١- برنجی اردو منطقه سنده : ازمیر شهرنده زوالنده سوندورولمش اولاد یا نفین پیامکده ده مختلف نقاطده بکیدن باشلامش و اطفاسنه تشبث اولنمشدر.

٢ سواری و ١٤ پیاده ٢٨/٩/١٤ زوالده دیکیلی یه مواصلت ایتمشلردر. دشمن ٢٨/٩/١٣/١٤ نصف اللیلنده دیکیلی یی تماماً تخلیه ایتمش و شهره آتش ویرمش ایسه ده شهرک قسم اعظمی یا نفینده مصون قالمشدر.

٢ سواری ٢٨/٩/١٤ ده دیکیلی دن آیازمند استقامتنه حرکت ایتمشدر.

چاندارلی منطقه سی ، موچه و منحنی فضالری اشغالندن تماماً تطهیر ایدلمشدر. آقحصار - مغنیسا دمیزیولی تلغراف خطلری تعمیر ایتدیرلمش و ٢٨/٩/١٢ دنبری بو ایکی قصبه آراسنده مخابره تأسیس ایتمشدر.

٢٨/٩/١٤ ده اورله منطقه سنده : اورله ده مکتب و کلیسایه تحصن ایدوب دوره قرار ایدن مسلح روملر قصبه یه آتش ویرمشلردر. یا نفین دوام ایتمکده در.

اوچنجی سواری فرقه سی ٢٨/٩/١٤ ده یانجیلردن حرکتله شلود اوزرنده زنبورلی غربنه واصل اولمش و ذوه جی بوغازینک دشمنک بر آلای پیاده و بر بطریه قدر طوپ تخمین ایدیلن دشمن طرفندن اشغال ایدلدیکی کشف ایتمشدر. فرقه نک آلاشار - آشاغی کول - یوقاری کول استقامتنه ایلریله جکی بیلدیرلمشدر.

٢٨/٩/١٥ بولوکنه ٢٠ سیا اولده یاپدیریلان طیاره کشفنده : دشمن دمدار قطعاتنک آلاجای پکدیکی ، چشمه ده اسکله جوارنده ارکاب ایله مشغول بیوک

طوپ

برقیه جوابی

برغله تلی دشمن لیاقی آچیقده ۱ الی بیوك نقلیه طیی ایله لایعد
یلکنلی سفائنه بولندیغی کورولمشدر - ۲۸/۹/۱۵ ده

۲ - ایلنجی ا.دوننك/ آلنان ۲۸/۹/۱۴ آلنان

تاریخلی رایورینه نظاً آلنجی قول ا.دو ۲۸/۹/۱۴ ده اوه آلنجی فرقه سی
آتمصا. شمالی فیسنده ، آلتنجی پرنجی فرقه ایله آتمصا. شرقنده ، اوه سی فرقه ایله
آتمصا. جنوبی فیسنده قوناقده بولنمقده در.
فرقه آغاج جوارنده دجوری غیر دیلیم دشمن تعقیب اعمال اولنرق فرقه آغاج
استقامتنده برمقدار سوقه ایدلمشدر . فرقه آغاج ایله تماسدن اینا طمع
تأمین ایدلمکده دعوه ده جمعیت ایده دشمنك ۵ : ۷ بیك قدر تخمین
اولنمقده دیوزتك برنجی رایورینه اوخرایه رفه شاریه - کلیکلی ، صوندك تصفیه
یا تدقیق استحصال ایدلمشدر .

۲۸/۹/۱۵ ده
آلنان رایلنجی ا.دوننك ۲۸/۹/۱۴ یا اول اشاری رایورینه نظاً
کوتاهیه ربط لدوس - صندرغی استقامتنده چکیلمکده دشمن تعقیب مأمور ۱۵۹ نجی آلای
باتالیونی ۲۸/ ایلول/ ۱۲ ده اتحصاره مواصلتله قرنه سنه اتحاد ایتمه و باکاز ۶۱ سوار بیلک
باتالیونی - یاپلاقلوی استقامتنده دشمن اردوسنه اولدیغی کشف و رایورینه تعقیب و الحاق اعمال
وظیفه سنه دوام ایلمشدر . ۱۵۹ نجی آلای اشیو دشمن قوتیله سیماوك ۱۰ کم شرقنده
اینایه ده وصندرغی ده یاپدیغی مصادمه ده ۱۲۰ اسیر تماسز براویوك طوی ایله غنائم
براقمش وساره اعتنام ایتمشدر .

۲ - بو رایور ۲۸/۹/۱۵ یا صباه ده وصول ایدلمشدر .

[illegible]

۱۷

176

177

178

Fiah 150 Krş.